

Q. D. B. V.
DISSERTATIO MEDICA
DE

VERTIGINE.

Hanc

ad normam

ORDINIS ET METHODI MEDICINÆ
SPECIALIS ROLFINCIANÆ
COMMENTATORIÆ,

ως εν γλώσσει,
conciannatam,

DEI TER OPTIMI MAXIMI AUSPICIO,
autoritate & consensu

Gratosi Senatus Asclepiadei in illustri ad Salant

ACADEMIA,
SUB PRÆSIDIO
VIRI

NOBILISSIMI, EXCELLENTISSIMI,

DN. GVERNERI ROLFINCII,

Philosoph. ac Medic. Doct. Pract. ac Chimix P. P. me-
ritissimi, Academia Senioris gravissimi,

Dn. Patroni, Promotoris, ac Præceptoris permagni, ac filiali
cultu æternum colendi,

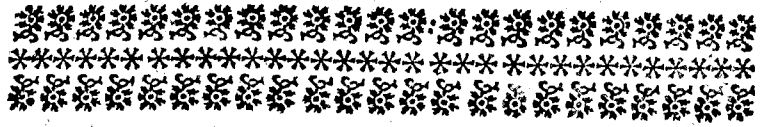
publica ac placida τῶν Φιλιαρχῶν Διδοσκέψῃ submittit
ad diem 22. Sept.

horâ, locoque consuetis

MATTHIAS ZACHARIAS PILLING,

PHIFFELBACCENSIS THURINGUS.

JENÆ, Typis JOHANNIS WERTHERI, 1665.

SERENISSIMI AC CELSISSIMI
PRINCIPIS AC DOMINI,

DOMINI

FRIDERICI
WILHELMI,

SAXONIÆ, JULIACI, CLIVIÆ
AC MONTIUM DUCIS

CONSILIARIO INTIMO,
CANCELLARIO EMINENTISSIMO,
REDITUUM DIRECTORI SUPREMO,

GENEROSO, MAXIME STRENUO, MAGNI-
FICO, NOBILISSIMO AC CONSUL-
TISSIMO

DOMINO

CONRADO

WOLFGANGO à Thumshirn/
DYNASTÆ IN Nobis / Pontis
& Lohma/

DOMINO MECENATI ET EVERGETÆ
OPTUMO, MAXIMO.

ANnus nunc cum dimidio agitur, ex quo, sub tutissimo Rolsincianæ protectionis clypeo, pueri cujusdam, Iustri secundi nondum egressi confinia, affectio vertiginosa, privatos inter parietes proposita, methodo consultatoriâ à me resolvebatur.

Digna ob utilitatis fulgorem visa materia, quæ, quantum ingenii facultatumque vires permisere, ad methodum commentatoriam exarata, ulterioribus pagellarum ambagibus ornata incudique subjecta, tanquam primus ingenii adhuc tenerioris flosculus publicam adspiceret lucem.

Quemadmodum verò olim anathemata sacra à barbaris quoque nationibus, imperatoribus, ducibus, & magnatibus ad captandam eorum gratiam, benevolentiamque ambiendam dicata ipsa veterum contestantur monumenta; ita, non immemor magnorum ac innumerabilium beneficiorum, quibus labascentibus meis studiis benignissimè suppositum fulcrum, illustri Vestro Nomini sacratas esse volo exiles hæc pagellas. Offero non preciosa thuris grana, nec Arabicæ arboris lacrymas, nec auro argentoque splendentia dona, sed ex agro sterili, chartas pauperulas.

Sublimiora Nominis Vestri splendori debe-
ban-

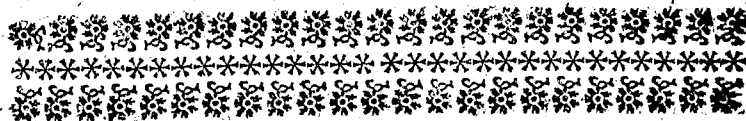
bantur, at, sicuti Artaxerxes, sceptrō ac diademate cū ornaretur, clementissimē à vilioris fortis homine sibi utrāque manu oblatam quam excepit: ita accipe quoque, Magne Patrone, inclusum exiguis hisce pagellis, quas ad Magnificentiae Tuæ pedes humilimē depono, gratum animum, & sicuti generosam Vestram Magnificentiam hætenus studiis meis incomparabiliter velificantem exosculatus sum, ita eandem in posterum Mæcenatem propitium & Evergetam faventem devotus exopto.

DIU TE DEUS, CELSISSIMO PRINCIPI, PATRI PATRIÆ INDULGENTISSIMO, CONSERVET. Vivas incolumis, floreas cum nobilissimis virescentibus Germinibus, cum lectissimâ Coniuge amabilis, Tuorumque Hæredum virtutum, quæ patriæ debentur solatio, spectator diu supersis.

**Generosæ Vestræ
Magnif.**

humilimus cliens

**MATTHIAS ZACHARIAS PILLING,
AUTOR.**

CAPUT I

prooemium continet.

Hxcelsō sceptro & diademate insignitus Rex ac Imperii Monarcha, populos, gentes, urbesque subditas iustitiæ, saniorumque consiliorum moderamine flectit; jura legesque ponit & statuat, easque resolvit, aded, ut quod imperat, omnes impigro studio exsequantur. Hoc vigente, res tota vigeat publica, hoc securam tranquillamque vivente vitam, omnes regni licites, dulcissimum exoptatissimæ pacis exosculantur fructum; tumultibus contra ea vel intestinarum seditionum, vel exterorum hostilibus irruentium armis afflicto, totius imperii stamina siculis insistentia columnis, labascunt ac deteruntur.

Caput in sublimi & edito corporis nostri loco collocatum & tanquam in regio solio positum, meritò Regis & Monarchæ microcosmici titulum sibi vendicat, cuncta namque, quæ in animato corporis territorio sedes suas figunt, membra dirigit, illique tanquam principi obsequium præstant, ab hoc tanquam ab imperatore signa petunt, ad nutum ejus singulæ partes sunt intentæ antrorsum cum præcipit retrorsumque revertunt. *Ἐπὲρχει δὲ μόνον ἡ κεφαλὴ τὰ λοιπὰ τὰ σώματα, ἀλλὰ καὶ ἴσον τῇ προνοίᾳ, καθάπερ τις κυβερνήτης ἄπαιαν εἰντὸ Ὀθιώσους.* Non solum caput loco superat corpus, sed totum etiam, seu gubernator reliquum regit.

Tanta hujus eminentia, tanta dignitas, ut hoc in statu secundum naturam vigente, omnes corporis partes vigeant, florescant omnes, languescente contra, morbis, iisque tanto gravioribus,

ribus, quanto excelsior hujus eminentia conflictato, omnes languescant, titubent, vacillent.

Apoplexia correpti, nonne ceu victima securim experta violentam, corruunt, & veluti fulmine quodam tacti in terram concidunt? Epilepsia quam misera facies? quas non creat cruciatus dolor? quanta mania ferocia? qualis & quanta molestia melancholica? Et si solius modo vertiginis turbine Rex hic impetatur, satis superque deploranda est conditio: hæc enim non solum subtilissimam animalis auram in divinam cerebri arce residentem affligit, sed etiam, ne benignissimo suo afflatu partes subjectas illustret, vitalitatemque tribuat, impedit, totamque cerebri œconomiam, tumultuoso impetu interturbat.

CAPUT II

nominalem definitionem

homonymiam, etymologiam & synonymiam constantem, absolvit.

Vertiginem consideraturi, animum advertemus, ad tria illa, qua Galenus in fronte primi libri de victis ratione in acutis text. 3. vocat τὰ δὲ τρία εἰς τὴν ἀνάγκην, ἢ καὶ ἐπιπέσει ἰατρῆν, oportuna ad bene medendi rationem, quomodo recte medicari oporteat. ΔΙΑΓΝΩΣΙΣ primum obtinet locum, & quidem una respiciens essentiam: altera signa ejusdem. ΠΡΟΓΝΩΣΙΣ τῶν ἀποβησομένων pronostio futurorum altera classis est. ΘΕΡΑΠΕΙΑ tertiam stationem obtinet.

IN ΔΙΑΓΝΩΣΕΙ, respiciente essentiam & idæam duplex necessaria est definitio, una nominalis, altera realis.

NOMINALIS est λόγος ἐξηγητικὸς τῆς ὀνόματι, nominis interpret sermo. Hunc tanti fecit Galenus, ut necessarium judicaret, ὅτι πάντων ζητούμενων εἰς λόγον μεταλαμβάνεται τὸ ὄνομα, in omnibus, de quibus queritur, ad rationem adferre ipsum nomen.

Cura nominum consistit in tribus: ὁμωνυμία, συνωνυμία, ἐτυμολογία, ἢ παρωνυμία

ÆQUI-

ÆQUIVOCUM vocabulum est vertigo, sub nominis similitudine & vocis unitate, plures res notans & definiens. Competit vorticibus aquarum & rotarum, aëris etiam turbine, quo omnia in gyrum volvi videntur.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ plurima adsunt. Δὶν & σκοτόδιν diverfos gradus notant. Cum simpliciter caput περιφέρομαι φαντάζεται, circumagi videtur, appellatur δὶν, cum junguntur tenebræ, σκοτόδιν καὶ σκολομαλικὸν πείθεται. CADUCA dicitur, cum hæc correpti, non tantum falsum rotationis motum sibi imaginantur, tenebrarumque pavore corripiuntur, sed vel vacillando stant, vel planè sicuti à fulmine percussi cadunt. Ἰλίου Hipp. aph. 17. lib. 3. vocat δὸν τῆς εἰλέειν, quod idem est ac volvere, circumvolvere; Latini vertigo dicitur: Helmontio virus rotans, & venenum inebriatum Germanis der Schwindel.

ΕΥΕΤΤΜΟΛΟΓΗΤΟΝ est vocabulum. Δὶν dicitur ab aquarum vortice seu gurgite, qui græcè δὶν dicitur: σκοτόδινεῖα δὸν τῆς σκότῆς à tenebris. Ἰλίου dicitur à circumvolvendo; adeoque recte refertur inter res præter naturam, quæ à symptomate nomen acceperunt.

CAPUT III

realem explicat definitionem.

Ὁ δὲ ὄρισμός τῆς δὶνῆς ἐστὶν ἐπιπέσει ἰατρῆν πρὸς τὰ ἐπιπέσει τῆς δὶνῆς. Essentiam notans definitio vertiginis, magnam habet vim ad consequentia explicanda. Ἐστὶ γὰρ ὁ δὲ ὄρισμός τῆς ἐστὶν ἐπιπέσει ἰατρῆν. definitio enim est quasi fundamentum, & principium, imo quasi dux viæ, quæ paucis verbis ejus natura explanatur, certisque quasi limitibus ab aliis discernitur. TALIS est quæ sequitur.

VERTIGO est prava imaginatio apparentis circumrotationis capitis & objectorum, modò simplex modò tenebriosa & caduca, pendens ab inordinato spirituum animalium in cerebro motu.

Definitio hæc, cum constet formâ, materiâ seu subjecto, & causâ, PERFECTA est, complectitur enim definitiones imperfectas duas: essentialem & causalem, posituque terminorum solum à vera demonstratione differt. Hæc ordine explananda.

FORMA ad tertium rerum præternaturalium classem, ad symptomata scilicet optimè referri potest

Symptomata cum sint trium generum, actionum scilicet læsarum, qualitatum mutatarum, excretorum & retentorum, ad actiones læsas, non quidem naturales, nec vitales, sed animales vertiginem pertinere, ipsius affectus natura demonstrat. Porro actiones animales, iterum sunt triplices, aliæ ad motum, aliæ ad sensum, aliæ ad principes faciunt. Principes iterum, in imaginationem, memoriam & ratiocinationem dividuntur. Ex principibus facultatibus imaginationem, eamque nec ablatè, nec imminutè, sed depravatè læsam adstruimus. Hoc confirmat Galenus 4. de vict. rat. in acut. t. 42. Δύο ἐστὶ δὲ τῶν ἢ κερταλῶν πρὸς τὴν φαντασίαν. Agroti namque, non tam caput totumque corpus, quam cætera visus objecta moveri, falsò sibi imaginantur, omnia enim vel fixa & immobilia in suo loco persistunt, vel non eodè modo, quo ea moveri phantasia concipit, moventur, objectis namque videtur inesse, quod sensorio inest, non aliter, ac si lingua bile perfusa, aut si naribus malè olentibus repletis, omnia vel malè olentia, vel amara judicentur.

Imaginatio non laborat per propriam & essentialem læsionem, non enim ejus actus proprius circa objecta pervertitur, quemadmodum in phrenitide, ut appositè loquitur Ludovicus Mercatus lib. 1. de internor. affectuum curatione cap. 1. sed per consensum, motis scilicet spiritibus animalibus, quapropter nec delirium prava hæc imaginatio appellanda, non enim læditur compositio & divisio, circa objecta, sed hic phantasiæ error corrigitur à superiore facultate. Nec etiam sequitur, adest depravatio imaginationis. E adest delirium, imaginatio enim tantum circa simplicem rerum comprehensionem versatur:

Imaginatio interdum laborat sola, ut in simplici vertigine, interdum cæterorum sensuum, & quidem vel ablativè, vel diminutivè, vel depravativè læsio simul accedit.

SEN.

SENSUS COMMUNIS simul laborat, cum ab externâ occasione vertigo ortum ducit, hic enim sensus, ad recipienda sensuum externorum objecta, spiritibus utitur, qui spiritus si circulariter moveantur, non potest non fieri, quin & objecta, sit recipiantur. Sic enim nobilissimus Dñ. Praeses, Patronus ac promotor æternum devenerandus, in methodo cognoscendi & curandi affectus capitis particulares, disputatione secundâ scribit. Ita res quiescentes moveri videntur, si spiritus animales visorii, qui speciem receptam deferunt, ad sensum communem, non rectò, sed inordinato tramite agitentur, & perturbentur.

VISUS in vehementiori planè amittitur, interdum seculum modo immiguitur, aut depravatur. Harum læsionum omnium mentionem fecit Hercul. Saxon. prælectionum præctiæ cap. 2. & Cælius Aurelianus, lib. 1. chronicor. cap. 2. ante oculum inquit, sentiunt marmoram maculis similis tractus:

SENSUM quoque affici, testes sunt tinnitus & murmuratio, sicut in cantibus cum strepitu fluminis, auribus insonantia, ut loquitur Aretæus lib. 1. de causis & signis diurnorum cap. 3.

OLFACTUM & gustum interdum lædi, non solum experientia, sed etiam autoritas Galeni certum reddit. Ita enim lib. 3. de locis aff. cap. 8. ex Archigene scribit. Ubi ex primariâ cerebri affectione obtenebratio dependet, aurium sonitus, item olfactus, vel alterius cujusdam sensus, inde proceduntis obtusio sequitur.

MOTUS tandem, cum, ut scribit Aristoteles lib. 1. πρὸς τὴν τῶν ζῴων κινήσεως, ab imaginatione reguletur incessus, non potest non fieri, quin lædatur, omnia enim cum rotari ægrotis videantur, non habent, quo pedem figere possint. Ad hanc motus impotentiam quoque faciunt spiritus animales, vehementer in circulum moti, quò magis enim & velocius moventur, eò etiam pauciores influunt, non aliter, ac aqua in phialâ exiguo foramine pertusâ, circumgyrata non effluit, sed foramen præterlabitur.

Ex his apparet, principes in vertigine lædi actiones, & minus principes. Imaginatio principaliter, sensus & motus per accidens læduntur.

A 2

CAP.

subjectum explanat.

Cum omnis affectus p. n. sit accidens, nullum autem accidens absque subjecto possit esse, merito, secundo loco, subjectum attendendum. Id autem duplex statuitur, **QUOD & QUO**

SUBJECTUM QUOD EST, quo sumto in casu recto, aut modo æquipollente, tribuitur id, cujus subjectum esse dicitur, & hinc est totus homo, homo enim laborat vertigine, subjicitur hic cui inest, & prædicatur quod inest, prædicatio itaque est merè naturalis, sive directâ, locum tamen quoque habet prædicatio indirecta, quam Zabarella appellat innaturalem: qui vertigine laborat homo est. Objiciat aliquis, passiones esse singularium, non universalium, & hoc verum est de passionibus, quatenus in sensu composito, sive concretivè sumuntur non abstractivè, vel ut *excellentissimus Preses, in ordine & methodo medicina specialis commentoria scribit*: axioma hoc verum est, de actionibus & passionibus, ut in ipsâ re sunt, exercentur, aut à singularibus suscipiuntur, non verò ut cadunt sub scientiam.

Homo constat animâ & corpore; Anima & quidem rationalis est ἀπειρη. Ο δὲ νῆς, inquit *Aristoteles lib. 3. de animâ, ἀγνή, ἀναλόγως, αὐλ, αἰμυγῆς*, tantummodo, secundum actus secundos & operationes corpori compatitur, & quidem in vertigine, secundum sensum internum principem quandam, phantasiâ scilicet.

SUBJECTUM QUO est corpus; est enim id cui sumto in casu auferendi aliquo, seu ablativo, aut loquutione æquipollente, annectitur verbum, notans id, cujus subjectum esse dicitur.

Cum autem partes sint triplices, secundum Hipp. τὰ ἰσχυρὰ, τὰ ἰσχυρὰ, τὰ ἐνοσμῶν, secundum Alexandrum τερσα, ἔγχα, καὶ πινυματάδη, continentés, contenta, & impetum facientes, vel solida humida & spirituose. Partem in hac affectione conti-

continentem seu solidam pro subjecto, remoto quidem totum caput, quod ipsum innuit *Galenus 3. aph. 23. proximo* verò ipsum cerebrum ponimus. Partes solidæ sunt vel similes vel dissimiles. Cerebrum interdum laborat ut pars similis, sub temperie & calido nativo perfusa, semper tamen afficitur, quatenus certis poris & meatibus præditum est. In simplici & tenebrosâ vertigine, caput secundum anteriores, seu superiores ventriculos & meatus, ut pluribus probat *Ludovicus Mercatus, de intern. morbor. curatione, cap. 9.* afficitur, magis verò inferiores seu posteriores in caducâ laborant, ibi enim impediuntur spiritus, ne principium spinalis medullæ ingredi possint. Per poros invisibiles & occultos ipsius substantiæ medullaris meatus quoque interdum hinc inde agitantur, atque huic malo causam dare censentur.

Non cerebrum, sed ipsorum oculorum substantiam propriam, pro subjecto agnoscunt, *Petrus Johannes Faber, & alii.* Sed non semper hoc verum esse κατὰ πᾶν, probant ii, qui oculis clausis hanc corripiuntur calamitate.

Cartesiani accusare possunt in vertigine glandulam pinealem, in quâ volunt animam suas functiones specialius, quàm in aliis partibus cerebri & corde exercere: suspensa enim est supra canalem, per quem spiritus cavitatum cerebri, communicationem cum spiritibus posterioris, ut minimi motus, qui in illa sunt, multum possunt ad mutandum cursum horum spirituum.

Cerebrum interdum per ἰδιωματικῶν, interdum per συμπαθητικῶν afficitur, Id *Galenus 3. de loc. aff. c. 8.* his innuit verbis: oritur interdum cerebro primogenio affectu laborante, interdum cum ore ventriculi consentit. Per ἰδιωματικῶν afficitur, cum in ipso cerebro est dispositio, & quidem permanens, quæ à nullâ aliâ pendet parte: Per consensum verò, cum non permanentem habet dispositionem, licet ab affectu non penitus sit liberum, sed ab aliâ parte, & cum aliâ afficitur. Sic observavit *Hieron. Mercurialis Petrum Andlerum juniorem, senatorem Harnbergensem* semper cum vertigine corripere, & ventriculo manifestissime ascendentes vapores sensisse. Affectus

cus hic qui cerebrum per *ιδιότητάς* afficit, iterum dupliciter considerari potest, vel *πρώτην*, cum à cerebro primario affecto incipit, ita, ut nulla alia pars antea fuerit affecta, vel *δευτέρα*, cum alia pars e. g. mesenterium, ventriculus lien &c. laborat, ipsumque cerebrum tam diu afficit, donec propriam quandam dispositionem p. n. acquirat.

CAPUT V

in causarum, immediatae, & mediatæ, secundum essentiæ modum consideratæ, notitiam nos deducit.

Causarum cognitione non instructus, sicuti Palladis portas nec aperire, nec ingredi, ita multò minus ad regium *υγείας* solium accedere potest. Harum cognitio magna habita est ab *Aristotele*. *Ειδέναι ἔωσπερ οὐδὲν οἰόμεθα ἔκαστον, πρὶν εἰν λάβαρ μὲν τὸ ἀξίον*, inquit *2. phys. c. 3. t. 27. τὸ δ' εἶναι τὸ λαβεῖν τὴν πρώτην αἰτίαν*. Scire non prius opinamur unumquodque, quam acceperimus, propter quid unumquodque. Necessario igitur ad tertium definitionis membrum accessus faciendus.

Quemadmodum autem, non eadem & una est causarum differentia, ita in omnes causas inquirere nostrum erit.

IMMEDIATA CAUSA est *ἀμετρί* spirituum animalium motus, teste *Galeno lib. 3. de loc. aff. cap. 8.* cum enim species objectorum visibilium recipiantur per spiritus, spiritibus motis, necessum est taliusmodi species receptas quoque moveri: nam idem est, ut scribit *Avicenna*, sive moveatur id quod videtur, sive id quo videmus, nam si species receptæ moventur, etiam objecta, ex quibus emanarunt species, moveri necessum erit, non enim solum colorum, sed & reliquorum sensibilem, ut motus & quietis species, visione recipiuntur. Non autem solum recipiuntur, sed impressiones & vestigia retinentur, licet absint res, attamen rerum simulachra maneat impressa ac servantur

vantur, hinc quoque fit, ut oculis clausis talis circumrotatio objectorum appareat.

MEDIATA & quidem proxima causa considerata secundum ESSENTIAM non est materia corpulenta, sed *πνεῦμα ἀλότριον* *Φυσώδες, ἀτρωδες, spiritus sylvestris flatusulentus*. Vertigines, inquit *Galeni aphor. 3. comm. 31.* accidunt propter spiritum vaporosum, & *4. de ratione victus acutorum t. 42.* vertigo fit ob flatusosi spiritus inordinatam motionem. Vapores hi cum in cerebri meatibus inordinatè circulariter moventur, spiritus animales quoque ad hunc motum invitant.

Chimicorum & Panacelsitarum, qui omnes causas, tum sanitatis, tum morborum, principiis suis systaticis utilibus, scilicet sulphuri & mercurio, ut quorum conjunctione omne constatur corpus & omnis nititur substantia, ascribunt, audienda nunc sententia.

MERCURIUS primum utile principium, cui inutile istud adjungi solet, vertiginem excitat, cum naturæ limites excedit & pneumosus evadit.

SULPHUR vertigini facem accendit, dum immoderatiùs luxuriat, & spiritus resinosos fuliginosos & unctuosos ad caput & oculos mittit. Ita *Josephus Quercetanus de affectuum capitis pag. 124.* ejusmodi vapores aut halitus, qui vertiginem inducunt, ex resinosis aut sulphureis in ventriculo aliòque viscere contentis, aut ex unctuosiore magisque sulphureâ sanguinis substantiâ promanare scribit.

SAL à *τῆς μίξεως τέρπου* recedens, & viscosâ sulphuris dulcedine nectareâque Mercurii irrigatione susque deque habitis, proportionales confederationis violans leges, *λεπτερίαν* turbat universam, & opportunam nactum matricem in cerebro spiritus agit.

TARTARUM resolutum & pinguiorem cum sulphureâ substantiâ permixtum, accusat *Josephus Quercetanus*.

Petrus Johannes Faber cap. 5. de vertigine ad alimentum corruptum, quod in partis substantiam transmutari nequit, refert, contrà hoc excrementum dum archeus agit, cum turbari, atque exinde talem fieri motum, scribit.

Helmontius, omnes has jam enumeratas negligens causas,

tantum quæ nobis vel naturaliter accidunt, vel præternaturaliter, acori suo tribuit, qui vel non iustâ bilis quantitate temperatur, vel aliò modò vitiatur: Unde lib. duumviratus 1. 19. ab infra, citra vaporem, per solum actionis regimen, caput stomacho autcultare dicit.

Crassius in tractatu de succo pancreatico, eidem, si iustò modò sese non habeat, plurimorum morborum causas adscribit. Vertiginis quoque mentionem facit.

CAPUT VI

mediatam causam secundum

essentiæ modum considerat.

PECCANT vapores turbinosi & turbulenti quantitate, qualitate: manifestâ, interdum occultâ, & motu.

IN DETERMINATO GENERE, corporeæ molis ratione, symptoma hoc excitant vapores, cum **MULTI** sunt, & **QUALITATE** peccant calidâ, penetrabili, sicque tennes sunt. Peccant etiam hic crassi. In levibus nugis deliciatur *Helmont*, cum negat vaporem dari crassum.

INDIFFERENTER eosdem vapores **MODIFICANT** seu in actu secundo constituunt quantitas, & motus generationis seu collectionis.

QUANTITAS & efficacia, respectu actionis & resistentiæ consideratur, quum ita sunt comparati, ut à naturâ vinci & debellari nequeant, eisque spiritus animales iustam *εἰσὶν* adhuc habentes resistere haud valeant.

MOTUS GENERATIONIS ET CONGESTIONIS est: interdum **IN IPSO CEREBRO**, **QUIESCENTE** ibidem humore collecto per *συναθροισμὸν, ἤσιν καὶ ἀθέσιν*, essentialem ob partis debilitatem, sicque *διῶαμιν πεπονηθῆσαν* *lesam facultatem* ab intemperie, non quidem immateriali, sed tali, quæ humores in vapores vertere potest, seu quæ flatus generat. Quamdiu humor hic est *ἐν εἰσὶ* & in mæandris substantiæ, vel vasis cerebri *quiescit*, nihil mali, cum verò atomi ejus *ἀεθλω-εῖσιν* *ὡδὲ φύσιν διὰ τῆς μίξεως* *πρόσω* recedunt, subsequente *ῥύσθ*

ῥύσθ καὶ ὀρεμῆ concitantur, in flatus resolvitur, & ex ductibus majoribus in minores, exque his in minimos egreditur, nec à sinuum crassiæ meningis propaginibus & venarum apicibus reassumitur, sit quædam quasi seditio, & spiritus animales sursum deorsum feruntur.

EXTRA CEREBRUM vaporum fomes sæpè latet.

I. IN TOTO CORPORE, *ἢ ἐν πληθωρικῇ καλεσμένη συν-δρομῇ* utrâque, **TUM SIMPLICITER TALI**, in quâ *ὁμοτιμῶς καὶ τῶν δεχάτων ἀναλογίαν ἀξήθῶσιν* *ἅπαντες χυμοὶ*, *aquâli-ter, veteri servatâ proportione, omnes excedunt succi*: **TUM MINUS EXQUISITA**, in quâ *τὸ αἷμα μόνον παμποδῶν ἔχει ἰσοερχλῶ, τῶν δὲ ἄλλων ἔδειξ*, in quâ *solus sanguis multam habet eminentiam, reliquorum humorum nullus*, aut cum sanguine cæterorum aliquis, quo in casu, *καὶ πρὸς θήκης*, biliosa, pituitosa, melancholica, serosa appellari solet. Si dentur hæc plethora in rerum naturâ, ab iis vapores generari possunt. Eadem ratio plethoræ *καὶ τὰ ἀγγεῖα καὶ τὸ ἔγχυμα, ἢ πρὸς διῶαμιν, ad vasa vel ad vires.* 2. *Κακοχυμίας* seu τῶν καὶ ποιότητε *μοχηθῶν χυμῶν* abundantia extra locum affectum, in toto corpore, etiam generare & producere potest hos vapores.

II. IN CERTA PARTE extra locum affectum latere potest causa vaporum horum, si veritati habenda fides, & circulationis potestas limitetur. Sic observatæ vertigines commotâ aurâ quâdam cum sanguine in hypochondriò sinistrò vel dextrò, mesenteriò, vel pancreaticò succò commotò, de cuius sapore licet variæ sint sententiæ, conciliari tamen illæ facillè queunt. Visæ virgines, fomitem habuisse in pollice pedis, & iustis paroxysmis interpolatis, interdum bidui, interdum tridui spacio rediisse.

CAPUT VII

ostendit modum, quo motus

localis vaporum extra cerebrum genera-
torum vertiginem excitet,

MODI in qualibet fluxione considerandi hic habent lo-
cum.

PARS MITTENS est vel totum corpus, vel determinatæ partes antè enumeratæ. *Baldassar Timæus à Gūibentlee* quendam, nomine Georgium Cyriacum, iudicii provincialis in Neomarchiâ præsidem, absque ullâensione partis alicujus laborantis incidisse in vertiginem, solò ventriculò affectò, refert.

RECIPIENS PARS est cerebrum, quod vel per se imbecille, ob naturalem, vel ob morbosam constitutionem.

VIE sunt arteriæ. *Aggus conferim* & cum impetu feruntur cum sanguine flatus ex majoribus in minores, ex minoribus in minimas cerebri porositates. E ventriculò per œsophagum interdum quoque ascendunt cerebrumque petunt taliusmodi flatus. **CIRCULATIONEM LYMPHÆ** & spirituum animalium qui admittunt, huc etiam oculos reflectere possunt.

MODUS, quo hi vapores ad cerebrum mittuntur cum sanguine, est vel tractio, vel pulsio, in quibus vis efficiendi, & oportunitas recipiendi attendenda.

PULSIO locum habet in parte mittente, vis hanc efficiendi, est robur partis.

TRACTIO adscribitur parti recipienti. Opportunitas recipiendi autem adest, cum cerebrum sit imbecille. Imbecillitas est vel ab ortu, estque hæreditaria & congenita vel adscititia. Substantia rara & porosa ad recipiendos vapores aptum reddit. Trahit cerebrum, vel propter intemperiem, vel dolorem. Inclinatio vaporum, quæ sphericam amat regionem, huc quoque referenda.

CAPUT VIII

causas remotiores, supernaturales, & naturales explicat.

SUPERNATURALIS, Deus dator omnis boni, percutit quidem, sed iterum sanat, & hoc in probationem suorum.

NATURALES dispositiones capitis & cerebri, nempe *temperamentum* calidum & humidum, item frigidum & humidum ad vertiginem disponunt: calidum, quia humores attenuat & in vapores dissolvit: frigidum, quia humores cumulat,

lat, caloremque debilitat: ut enim reliquæ causæ agant, caput ipsum imbecille sit necessum est.

MODUS SUBSTANTIÆ cerebri & spirituum facile huic malo fores aperire potest: cerebrum enim si secundum poros rectè sese non habeat, facile vapores recipit, & spiritus, si luciditatem & perspicuitatem amittunt, turbantur.

HABITUS CORPORIS DENSUS, fuliginosa excrementa non transmittens, **SUTURARUMQUE DEFECTUS** non minimum ad vertiginem producendam conferunt.

HÆREDITARIA DISPOSITIO suum addit *Παθηδων μέγ*, sæpè enim vitium hoc vel per contagium seminale, Harvejanum, vel per sanguinem maternum communicari potest, & quamplurimum nati citius paternorum malorum, quam bonorum sunt hæredes.

ÆTATI cuique ut proprii morbi, ita & hæc affectio non omnes indifferenter corripit. *Senes*, parùm calidi nati cum habeant, plurima autem excrementa generent, facile vertiginem incurrunt. Hoc affirmat *divinus Senex, quando 3. aphor. 31. scribit: τῶσι ἢ πρὸς ἑὸν ἰδιότητι.*

ANNI CLIMACTERICI magni hostilem insultum expertus nuper est sacre rei quidam antistes, qui totè vitæ curriculò bonâ valetudinæ usus, eo ingruente hemicranicus vivit, & per crebra intervalla vertiginosus.

CAPUT IX.

Sex res non naturales vertiginis causæ.

NON NATURALES inter causas, quæ quidem suo Marte vix eam inducere valent, sed tùm demum, cùm in corpus morbosam *ἠρροπονδύ* habens, incidunt, & ad sex classes referri solent, primum locum occupat **AER**, *μέγιστον ἐν ἀπαισι τῶν συμπτωμάτων δυνατῆς*, *maximi in omnibus symptomatibus valens*, utpote cui *ἀδυνατῶν μὴ ἀλησιάζειν*, qui necessario nos alterat, Qualitatibus primis, caliditate, quæ humores fundit, frigi-

gūditate, quæ calorem nativum obtundit. Alterat autem cerebrum duplici modo, εἰσπνοῇ καὶ ἀερίῳ. Cranii cavitatem quoque ingreditur per ossis cribrosi foramina.

VENTIS alteratus aër huc spectat. Νότοι ὃς ἀερίους πρὸ σώματος καὶ καρδιακῶν ποιεῖσι καὶ ἰλιγῆς, scribit Hippoc.

ANNI TEMPORA disponunt. Hyems ex mente Hipp. 3. aph. 23. vertiginis ferax, transpiratione namque per astrictiōnem pororum cutis prohibita, humores augentur, calorque nativus debilis redditur. Nec vernum aut autumnale tempus excludendum. Vernum quidem, quod ex hyeme aliquid participet; autumnale propter anomaliā.

COELESTIUM configurationum INFLUENTIÆ vultus microcosmi mutant, & aërem ad vertiginem producendam disponunt: sic D. in domo Z. à B. læsa, it. Z. in Y. à B. læsus vertigines, ex observatione multorum Astrologorum inducit.

PROSPECTUS EX ALTO, quia spiritus ex terrore diffunduntur & turbantur, huc referri potest. Ἰλιγῆσι, inquit Theophrastus de vertigine, ἢ καὶ οἱ τὰ ὑψηλὰ, καὶ τὰ μεγάλα, καὶ δόπομα δόπολέποντες διὰ τὸ συμβαίνειν μακρὸν δόπονομήλιον σείεσθαι καὶ κερδαίνεσθαι τὴν ἔλαν, σειομήλιον ἢ ἔτως, καὶ κινεμήλιον παραίτην καὶ κινεῖν τὰ ἐπίσος. Præterea qui res altas aut magnas aut abruptas spectant, vertigine tentantur, quia aspectum in longum extentum quassari & fibrari contingit: sic autem quassatum & commotum, eorum quæ intro sunt perturbationem afferre. Aspectus rei circulariter vel violenter motæ, quod species recepta spiritus iridem inquinare potest, occasionem quoque præbet. Ita idem Theophrastus eodem in loco: καὶ ἢ ὅλις ἀντὶ ἀερίων τοῖς ἰεῖσι, καὶ συνεχῆς ἔστω τὸ ἐκκεφάλω ποιεῖ τινα κίνησιν καὶ ἑτέραν παραχλῆν. Aspectus etiam in ipsos qui currunt coniectus, unusque ac continuus, in cerebro motum quandam alienum excitat.

MOTUS CORPORIS, imprimis circularis, spiritus quoque inquinat. De motu notabile exemplum habet Forestus libro 10. obs. 49. Juvenis, si curru veheretur, semper vertigine corripiebatur. Nota est reverendi cujusdam pastoris uxor, quæ,

quæ, si curru vehatur, statim vertiginem conjunctam cum vomitibus acerrimis incurrit.

QUIES, sicuti omnium virium restauratrix, ita eandem, si modus excedatur, dejicit, humores cumulat, caloremque extinguit. Situm contrahunt, ni moveantur aquæ.

SOMNUS beneficia multa dispensat, si is sit moderatus, iustoque tempore instituitur: e contra corpus hebes & cacochymicum reddit, multisque humiditatibus replet. Imprimis nocet vertiginosis ὁ ὑπὸ ἀμνηστῆρος μὲν δειπνον, somnus meridiano statim post prandium institutus. Hujus rei testis est pueri cujusdam affectio, in collegio consultatorio privato, sub Præfatio Rolsinciano à me proposita. Nempe desubito post somnum meridiano vertigine corripiebatur.

VIGILIÆ nimis cacochymicos humores movent, concoctionemque turbando cruditatem inducunt, unde faciliè vapores sylvestres excitari possunt.

IN CIBO ET POTU, iisque quæ assumuntur, peccatur quantitate, qualitate, substantiâ, tempore, & utendi modo.

QUALITATE, si nimis sit calidus vel frigidus, vel flatulentus. Cruditates pariunt κριστώδεις ἢ ὀξώδεις nidorosas vel acidas. A raphano comesto, Bernhardus Evidericus restiarius, in capitis dolorem & vertiginem incidit.

IN QUANTITATE, & quidem continuâ excedente, contingit lapsus, si cibus assumatur, à facultate concoctrice qui factis alterari non potest, sed calorem nativum obtundit, unde totum corpus cruditatibus repletur. In quantitate discretâ peccatur, si varii cibi contrariis qualitatibus præditi apponantur. Ἡ ποικιλότης saturatæ ingluviæ, valetudini infensa est & vitæ. In quantitate imminutâ seu inediâ peccare quoque possunt: si quidem calor, quando non habet, in quod agere possit, humores excrementitios aggreditur, qui cum in substantiam partis vertiginem non possint, in flatu abeunt.

SUBSTANTIA si difficilis coctionis, cruditates cumulat nidorosas. Lactis creber usus vaporosos halitus emittit.

TEMPORE incommodo sin assumantur, hodiè scilicet horâ decimâ, eras primâ, nulla securitas.

UTENDI IN MODO, si priori non concocto, alius ingeratur, periculum.

Ευναρχίας aliâ ratione peccatur. Noti sunt, qui nisi horis matutinis nonâ vel octavâ ἀκρωτισμῶ jentaculo utantur, & jusculum fumant, vertiginosi fiunt. Ita *Cous παρὶ δεχαίης η̄στρεϊκῆς*: εἰ δεῖσιν μεμαθηκώς τις καὶ ἔτιως ἀντίω ζυμφέρον, μὴ δεῖσῃση, ὅταν ταχιστα παρέλθῃ ἡ ὄρη, εὐθὺς ἀδωαμίη. *περὶ ὁμοιοδίνῃ*. Si quis prandere consuevit, atque cui prandere conducatur, non prandeat, protinus, ubi tempus praterit, statim gravis impotentia exoritur, tremor, tenebricosa vertigo. *Platerus lib. 1. observ. Et Montanus consilio 38.* similes annotarunt historias.

In his quoque POTUS peccat, præprimis autem in quantitate excedente, cujus rei testes se sistunt, qui in *κυπελλομαχίᾳ* & poculorum certamine se nimis impleverunt vino, nec enim itare, nec ambulare possunt, sed omnia in gyrum verti videntur.

MEDICAMENTA imprimis purgantia, intempestivè exhibita, quæ aliàs sani, *judicio Hippocrat. 2. aph. 37.* difficulter ferunt, vertiginem excitare possunt. In praxi aliquando observavimus, scribit *Forestus lib. 10. observat. 43.* à medicamentis per empiricos exhibitis purgantibus vehementioribus vertiginem secutam. Notus est, vilioris sortis homo, qui cum *Budistadii*, ab empirico quodam, pulverem purgantem antimonialem sumisset, mox doloribus ventris corripiebatur, sequebantur vomitus & dejectiones acerrimæ, tandem etiam vertigo tenebricosa *δυσμάχη* ingens, ita ut nec stare nec sedere posset, eum excepit, à quibus symptomatibus aliquot dierum spacio vix liberari potuit.

VENENA quædam, singulari proprietate vertiginem inducere scribit *Ludovicus Mercarius.*

EXCRETA ET RETENTA hîc quoque tangenda. ALVUS si non respondeat officio, caput gravatur, inferioribus enim viis præclusis, vapores caput petunt. *Ἡ κοιλίης νεκρωσις, ἢ τῶν ἀλλῶν ἐρύχυσις, ἢ τῶν ἀρτηρίων ἀκαθαρσίη, teste Hipp. 6. epidem. Hieronymus Mercurialis tom. 1. conjul. 107. de excrementis retentis*

retentis talia refert. Nihil est, quod perinde caput afficiat, & subinde vertiginosis affectibus occasionem præbeat, ac feces intestinis diu retentæ.

Ex SALSO LIXIVIOSO, quod est bilis, & acido, quod est liquor pancreaticus, incessabili motu in intestina qui excerni debet, in sanguineâ massâ restitante, ut plurimi alii inimici infultus, ita etiam vertiginosi oriri queunt.

ΚΑΤΑΜΗΝΙΩΝ μὴ γνωρῶν ἐξ ὑστερης ἰλίγῃς. Menstrua retenta sicuti multos morbos, ita etiam vertiginem excitare posse, quotidiana confirmat experientia.

ΔΙΑΦΟΡΗΣΙΣ καὶ ΔΙΟΤΡΗΣΙΣ impedita, serosorum laticum, qui in vapores facilè resolvi possunt, copiam fovet.

INDICTA abire non debet EVACUATIO PARTICULARIS, per os & nares suppressa. Si sanguis per arterias carotidas cerebrum ingressurus, non depuretur in membranâ fungosâ & glandulosâ narium, palati, & faucium, & per salivales ductus, impurior ille sanguis vitalis cerebro communicatus, spiritibus animalibus maculam affricare potest. Crebrior stertutatio, ptarmico excitata, octiduanam excitavit vertiginem.

HÆMORRHOIDUM consuetus fluxus suppressus, in viro XXX. annorum, *ἰληθῶδω Μετῆσει* excitavit.

NIMLE EVACUATIONES sanguinis, per uterum, nares aut venæsectionem, multum huc faciunt.

VENUS, verticordia & verticerebria immoderata, sicuti totum corpus exhaurit, spiritus debilitat, atque multorum morborum causa existit, ita non rarò vertiginem inducit. *Forestus lib. 10. obs. 43.* refert, quosdam ex immodicâ venere inanitos, & in aère calido subito versantes, in vertiginem incidisse. Idem de pharmacopolâ testatur *Mercurialis tom. 1. consult. 3.*

ANIMI PATHEMATA imprimis ira ὀλοκλή *perfeita*, quæ tamen non erumpit & emicat, sed suppressitur, spiritus accendit, humores agit, & totius corporis œconomiam turbat.

COGITATIONES profundæ, & studiorum continuatio statim post eibum, cerebrum debilitant, ut sæpè easdem gravis cerebri imbecillitas sequatur.

C

CA

CAPUT X

res præter naturam, quatenus hujus mali causæ existunt, aggrèditur.

Lætio capitis per concussionem seu ictum, spiritus turbatur atque commovet. *Hipp. 5. epidem.* refert virginem Nerei, ab amicâ manu percussam, statim in vertiginem incidisse. Fracturam cranii sæpissimè hoc malum sequitur, teste *Avicennâ lib. 3. canonis. fen. 1. tract. 5. cap. 1.* item *Æginetâ lib. 3. cap. 12.* Ex illapso in verticem pondere, absque vulnere, civem *Ottensburgicum* in vertiginem incidisse, refert *Smetius miscell. lib. 10.* Obstructio valorum cerebri, cum spiritus animales naturæ consentaneum influxum refluxumque non obtinent, facillè ad hunc disponit affectum, teste *Platero tom. 1. practica.* Catarrhi huc quoque referendi. *Alexander Balbinus*, apud *Forestum lib. 10. observat. 45.* præprimis hyeme, & tempore pluviali, cum catarrhis vexabatur, conquestus est de vertigine. Hypochondriacæ passio, si vultres ad caput transmittit vapores, qui cerebri economiam turbare, spiritusque agitare possunt, id quod multorum agrotantium attestatiõne verificatur. A calculo commoto, vertiginem, *Göthofredus Mabius*, *Medicina Doctor*, ejusdemque *Prof. Publ. olim longè celeberrimus*, in epitom. instit. medicarum, pag. 257. observavit. A vaporibus calidis in febribus ascendentibus orta vertiginis, meminit *Hipp. 4. de nat. vi&it. acut. text. 43.*

CAPUT XI

differentias proponit.

GENERIS, quod formæ loco ponitur, ratio, vertigo, alia est simplex, ubi res externæ, quæ visui obijciuntur, rotaruntur videntur, alia conjuncta cum tenebrosâ visione, alia tandem caduca. Recens quædam, quædam inveterata. Alia magna, alia remissa.

SUB-

SUBJECTI ratione, alia est per consensum, alia per effectum. CAUSÆ EFFICIENTIS respectu, totuplex est, quot causæ.

CAPUT XII

signa aggreditur diagnosticæ.

ὁ ἀεὶ πρὸ γῆρας ἀεὶ πρὸ θεογονίας. *Trulliani* verba sunt l. 8. cap. 9. *Melius cognoscens, melius curat.* Attendenda itaque signa cognoscitiva.

IMMINENTIS, quæ quidem, non aliter, quàm sicuti herbaræ è radice jam propullulantes, difficilius sunt cognitionis, penitus tamen cognitu impossibilia non sunt, si modò attendantur, ut signa.

ILLA, quæ secundum **NATURAM** in nobis sunt, res scilicet naturales & nonnaturales, quatenus ad vertiginem disponere possunt.

ILLA, quæ à naturali statu deflectunt, nondum tamen sufficienti movere; & sunt tinnitus aurium, capitis gravitas, sensuum torpor &c., etiam imminere notant.

PRÆSENTIS, secundum **IDEAM & FORMALEM RATIONEM** seu **GENUS**, signa sunt primò: τὰ ἐν ὄφθαλμοῖς καὶ τὸν τῆς βίας λόγον. essentialiter inherencia. Ἦν ἡ ψόφος τὰς ὀφθ. καὶ ἂν ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἐλίσσῃται. Si tenebre oculis offundantur, & caput turbidum in modum circumduci videatur, casusque in terram adsit periculum, nemo hæsitare debet, adesse vertiginem.

TΑ ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ ΕΠΙΟΜΕΝΑ ex necessitate consequentia seu postessentialia, sunt symptomata concurrentia, visus & auditus læsio.

CAUSÆ EFFICIENTES PROXIMIORES, flatuum scilicet in corpore, item humorum, qui facillè in flatum verti possunt, præsentia.

C 2

RE-

REMOTIORES res naturales conformes, nonnaturales:
& præternaturales hunc affectum significare possunt.

SIMILITUDO, comparatione factâ cum aliis, iudicium.
ferre docet symptoma præsens tale esse, quale in hoc vel illo æ-
gro, antea viso, qui à medicis habebatur pro vertiginosô.

CAPUT XIII

magnitudinis & temporum vertiginis indicia.

Magnam vertiginem, quæ σφοδρῆς, *vehementiam* hæ-
beat, adesse ostendit τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας ἀξίωμα:
læse actionis præstantia, quæ æstimanda ἐστὶ τῆ οὐκ αἰδέα ἰδέα, καὶ
τῶν ἀποπροσώπων συμπτωμάτων τρέπον, ex propria ejus specie,
& accidentium modô, si graviter lædantur imaginatio circula-
ris motûs, visio, & locomotiva. Eadem etiam τὸ μέγεθος τῆς
ἀγέρας, καὶ κακότητος, *magnitudinem ratione dispositionis &*
moris, indicant. Illustrant hanc notitiam: examen causarum
naturalium. Nam major excessus præsumitur, si affectus non
sit conformis naturæ, ætati, temperamento. Sic magna verti-
go censenda in juvene, quæ in sene parva æstimari possit. Non
naturales, ac præternaturales, ad hunc affectum disponentes,
prægressæ, quatenus vel imbecilliores, vel validiores sunt, ma-
gnitudinem aut parvitatem indicant.

TEMPORA vertiginis indicant ESSENTIALITER in-
herentia, rotationis exiguæ imaginatio, seu levis spirituum
turbatio principium: vehementioris contra, ita, ut cum ægro
omnia rotari videantur, statum notat.

SYMPTOMATA vehementiora vel mitiora, vel statum
vel principium adesse significant.

CAPUT XIV

signa loci affecti, absolutè, & ratione modi considerata, enarrat.

SIGNIS loci affecti diagnosticis, absolutè consideratis,
mul-

multis opus non est, siquidem ipsa affectûs essentia, prava
rotationis imaginatio, item alia symptomata facultatis anima-
lis simul concurrentia, caput affectum esse testantur. Modus
autem affectionis ut cognoscatur, pluribus opus est.

PER SE itaque cerebrum affectum ostendunt, *essentiali-
ter inherentia*. Circumgyrationis prava imaginatio solet es-
se, vel frequens, levisimâ de causâ, nullâ aliâ partium corporis
affectione, quæ consensum cum cerebro habeat, vel tempore,
vel naturâ, vel causâ priore existente, invadens, vel continua.

EFFECTUS seu symptomata ipsius vertiginis, in essentia-
li non solum graviora & vehementiora, sed & alia, cerebrum
ipsum per se affectum indicantia, præcedere solent. Hæc or-
dine ex Archigene 3. de locis affectis cap. 8. delineavit Galenus
scribens: cum ex primariâ cerebri affectione vertigo dependet,
aurium soni, & capitis dolores gravitatesque præcedunt, item ol-
factus vel alterius alicujus sensus læsi.

SIMILITUDO hîc quoque locum habet. Manachus
Franciscanus Alkmariæ annorum XXXIII, in templo sedens,
anno 1557. mense Julii, tenebrosâ vertigine correptus, in ter-
ram concidit, paroxysmus quatuor dies duravit, levi de cau-
sâ rediit, in somno multa apparebant spectra. Hunc, capite
propriâ affectione laborante, vertigine correptum, concludit
Forestus observatione 45. lib. 10. Simile exemplum si contingat,
idem ferendum iudicium.

PER CONSENSUM caput affici, ipsius morbi, cum quo
jungitur, indicare potest *essentia*: hic namque si sit facilè com-
municabilis, aut prior vertigine existat, ipsi cerebrum consenti-
re manifestum erit.

EFFECTUS certiora præbent signa. Symptomata partis
vertiginem excitantis, si primò appareant, aut ad horum ve-
hementiam, symptomata quoque vertiginis augeantur, ad eo-
rum verò remissionem aut cessationem, remittant aut penitus
aboleantur.

AB EXEUNTIBUS sive naturalibus, sive præternaturali-
bus, e. g. à menstruis vertigini supervenientibus, aut calculo
excreto, vertigo si cesset, cerebrum per consensum affectum
fuisse concludendum.

CAUSÆ vel iuvantes, vel lædentes prægressæ, hic quoque ut signa attendendæ. Sic à pravis ingestis cibis, si vertigo oritur, caput consentire ventriculo, indicium est.

Ad SIMILITUDINEM quoque confugere possumus. Vir apud *Montanum consilio 30.* nullo alio totius corporis membro laborante, solum capite affectioni hypochondriacæ consentiente, in vertiginem incidit. Simile iudicium de vertigine, huic vel aliis affectibus consentiente cerebro, ortâ.

CAPUT XV

causarum signa explicat.

SIGNA CAUSARUM MEDIATARUM PROXIMARUM, vaporum nempe, in genere, sunt manifesta: in specie verò eadem determinaturi, mineras earum cognitâs habeamus necesse est. Has ut inveniamus, tria proposui: *Hipp. 1. aphor. 2.* observanda: τὴν χώραν, ἡλικίαν, καὶ νόσον ἰδέαν, regionem, ætatem, morbi ideam. Sed nimis generales sunt hi fontes. Ut propius ad rem accedamus, signa vaporis ascendentis à

SANGVINE quantitate peccante, erunt: res naturales, temperamentum totius singularumque partium, secundum proportionem geometricam temperatum, ætas consistens, facies vitali rubedine perfusa, venæ turgentes. Non naturalis, victus laudabilis prægressus. Præternaturales, si antea sæpè morbis à sanguine dependentibus conflictatus fuerit. An sit sanguis biliosus, pituitosus aut melancholicus, ex suis signis patebit.

A PITUITOSO sanguine si eleventur, aderit naturale viscerum principaliorum temperamentum frigidum & humidum, ætas puerilis vel senilis, color faciei pallidus, victus correspondens prægressus, somni indulgentia. Morbi temperamento congrui prægressi, capitis gravitas, sensus stupiditas.

BILIOSUM in causâ esse humorem significant, temperamentum calidum & ficcum, color faciei flavus, splendor circa oculos, usus calidiorum & ficciorum prægressus, morbi calidi sæpè

sæpè affligentes; capitis dolores frequenter molesti: qualitas humoris biliosi ex domesticis petenda signis.

MELANCHOLICUS humor, si mineram præbeat; signa erunt, temperamentum ad frigiditatem & siccitatem inclinans, cum habitu corporis fusco conjunctum, victus temperaturæ huic congruus, aut in tali regione versatio prægressa, res præternaturam, sive morbi, sive symptomata, affligentes.

CAUSARUM REMOTIORUM signa, ex rebus naturalibus, non naturalibus & præternaturalibus petenda, ex antea dictis faciliè cognosci queunt.

CAPUT XVI

prognoseos fontem

aperit.

Πρόλεξις τῶν συμῆσεως μελλόντων, prædictio eventuum futurorum magni habita ab *Hippocrate*, ut librum suorum prognosticorum ab hac exorsus fuerit sententiâ: τὸν ἰητῆρα, δοκέει μῶν, ἀρετὸν εἶναι, περὶ νοσῶντων ἰατρῶν, medicum, opinor, optimum esse, uti providentiâ. Nobilitas hæc medicum, & ut censetur, μᾶλλον γινώσκων τὰ τῶν νοσούντων πρῶτα, magis agnoscere ægrorum res. 2. fiduciam ægri erga medicum firmat, ὡς τοῦ μὲν ἰατρῆς ἐπέειν τὴν ἀνθρώπου σφύρας εαυτῆς τὸ ἰητῆρα. Hinc audent homines se magis concedere medico. 3. τὴν δόξαν ἐμὴν εὖς τε καὶ σωτηριώδεις, προγινώσκων ἀνάστηθι ἂν εἴη. Morituros, evasurosque prænosces ac prænunciâs, culpâ vacabit.

Τῶν μελλόντων δηλωτικὰ σημεῖα, ἐξ ἧν γινώσκονται τὰ μέλλον, signa, ex quibus futurum cognoscitur, triplicia constitutæ divinus *Senex lib. 2. progn.* Salutis & mortis, longitudinis & brevitatæ, modi eventus.

Τῆς υγείας καὶ τῆς ζωῆς salutis & mortis prognosticâ signâ proponit *Galenus* his verbis: ἐν τοῖς ἤδη νοσῶσιν, τὰ μὲν υγείαν δηλοῦσιν, τὰ δὲ θάνατον, in agrotantibus nonnulla salutem, nonnulla mortem promittunt. Inter hæc duo ambigunt τὰ ἐκ θοισιᾶν νοσήματα, dubii morbi.

GENERIS ratione, *vertigo* nec simpliciter lethalis, nec salutaris, sed ενδοιασός ἐστι νῆσος, *medius est affectus* inter salutare & lethales. Non omnino caret periculo, nec omnino funestus est iudicii.

MAGNITUDO, essentiae vertiginis accidentarie cohaerens quaecunque, tumi κενύμενον τε πεπονητόν τε πάρα, καὶ ἀξίωμα τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας, si actio princeps valde laedatur, ἢ διαθέσεως, si magnus a naturali statu recessus, ἢ κακοηθείας, si a gravibus dependeat causis, considerata periculum vitae auget: **PARVITAS** idem minuit. Saepè φαινομένη καὶ ὄψιν καὶ φαντασίαν ἐπιερνῆσθαι facie parva, ἔντως καὶ κατὰ δύναμιν magna.

TEMPORIS ratione, **IMMINENS** facile avertitur, **PRÆSENS** difficulter, praecipue **INVETERATA**, cum inveteratio causae morbosae principatum naturae occupat, ut eo collapsa, a privatione ad habitum impetrari regressus non queat, δυσκολλητόν τε & irrita est medicatio.

MOTUS velox, ita, ut status in momento adsit, periculosum notat affectum, eò quod agentis robor, patientis imbecillitas, exinde perspiciatur.

CAPUT XVII

ex iis, quae vertiginis essentiam consequuntur, signa prognostica desumit.

SYMPTOMATA omnia si sint mitiora, salutem, si vehementiora, mortis periculum portendunt.

VITALES ACTIONES simul laesae, si scilicet adsit pulsus debilis, intermittens, vel alius praeternaturalis; item

NATURALES in nutritione, coctione, vel appetitu, rectè sese non habentes, nihil boni ominantur.

ANIMALES, cum maximè in vertigine laedantur, secundum earundem laesionem salutis vel mortis praesagium instituentium. Pravae imaginationi si consentiat ratio, atque delirium

rium sequatur, in angusto salutis spes est, exemplo illo, quod Schenckius lib. 1. observ. 96. ex Hollerii observationibus descripsit.

MOTUS VOLUNTARIUS, VISIONIS, aliorumque sensuum laesiones, summum vertiginis gradum constituunt, & saepissimè lethalis apoplexia vel epilepsia sequitur. Docet id Galenus 1. aph. 17. lib. 3. inquit: *vertigo proxima est epilepsia & apoplexia.* **RESPIRATIONIS** laesio mala, siquidem muscoli pectorales, denegato spirituum animalium influxu, tam promptè moveri nequeunt; periculum instantis apoplexiae quoque minatur.

EXCRETA, novum praedictionis fontem aperientia, attendi merentur.

URINAE crudae, aut alio modo vitiosae, quò magis a naturali recedunt statu, periculum, quò magis verò naturali sunt similes, salutem pollicentur. **SUDORES** promptè elabentes, bonam promittunt spem, siquidem poris cutis apertis, fuliginosa transpirare possunt excrementa. Haemorrhagia narium bene sperare jubet, saepè enim sedare solet vertiginem. Vomitus, capite ventriculo consentiente bonus, contra malus.

CAPUT XVIII

ex causis mediatis proximioribus & remotioribus, desumenda signa prognostica explicat.

FLATUS, sicuti penetrabilitate, subtilitate, & tenuitate, omnes corporis partes invadunt, easque instar fulminis permeant, ita ab iisdem quantitate, vel qualitate, manifestà, vel occultà, benigni scilicet aut maligni quatenus sunt, excedentibus, salutis vel mortis indicia sumenda.

Ex **NATURALIUM RERUM** censu petitorum signorum prognosticorum meminit Hipp. 2. aph. 34. τῆσι, scribens, νῆσισιν ἡσπρον κινδυνώσεων, εἰσιν ἀνὸς οἰκείν, τῆς φύσεως, ἡλικίης καὶ τῆς ἐξέως ἢ νῆσος ἢ μάλλον in morbis minus periclitantur, quorum natura & aetate & habitui congener est magis morbus.

D

ri haec

si hæc possunt vertigini. Illa si conformis his requisitis, levio-
rem promittit curationem. In juvene à calidis vaporibus or-
ta, promptiorem, in senè difficiliorem recipit curationem. Ver-
tigo in annum climactericum incidens, periculosior. Hære-
ditaria dispositio vertiginosa ut plurimum ad mortem comita-
tur.

NON NATURALES CAUSÆ, ut aeris constitutio cras-
sa, densis, tempore autumnali, vel etiam malignis inqui-
nata vaporibus, vehementiorem reddit vertiginem, ideo quo-
que periculosiorem, & difficulter curabilem.

ASSUMTORUM, sive medicamenta sint, sive cibus aut
potus, usu, si vehementia vertiginis corrigatur, bonum salutis,
si contra, malum signum. Quæ à motu externo, nihil periculi
conjectum habet.

RES PRÆTER NATURAM si conjungantur, desperatam
ferè salutis spem esse, ostendit Hippoc. 1. coac. cap. 1. & 3. οἱ πνε-
υμοὶ ἰλιγδότες καὶ ἀνοεὶ εἰλέων καὶ μετ' εἰλέων ὀλέθροιοι. Quæ
à meatuum obstructione oritur, desperata.

SIMILITUDO signum salutis quoque præbet. Obser-
varunt auctores, quibus cum vertigine conjungitur visio tene-
bricosa, motus voluntarii impotentia, aut alterius alicujus sen-
sus læsio, eos ut plurimum periculosè laborare: quale exem-
plum Foresius lib. 10. obs. 45. proponit. In simili casu tale quo-
que sit judicium.

CAPUT XIX.

de signis longitudinis

& brevitas agit.

LONGUM morbum notat caput propria passione laborans:
totius circuitus ratione quodque longus dici potest.

BREVIS, respectu paroxysmi, flatulenta enim est affectio,
cujus causa diu persistere non potest, nec tamen est morbus a-
cutus, cujus esse non tam in vehementi motu, quam periculi
magni, ratione ipsius affectus, qui acutus dicitur, conjunctione
consistit. *Symptomatum vehementia*, vel longum, vel brevem
parox

paroxysmum fore ostendit. **SUDORES CALIDI**, item exorta
per nares, os, aut palatum in principio exeuntia, facta lan-
guinis arteriosi depuratione, breviter promittunt.

CAUSARUM RATIONE, quæ à flatibus calidis, ex mi-
nera calida elevatis, in ætate affigit, brevior. Contra, si frigidi
humores vaporis effumantis causa sint, longior esse solet.
ἀπαρξὶς ἢ δυσχωρεῖσθαι, semel enim à missionis modo regressæ
subtiliores sanguinis partes non facillè reconciliantur.

TEMPERAMENTUM calidum brevius, frigidum lon-
gius symptoma fore promittit. Maximas creant molestias
οἱ ἢ συγγενεῖς τῶν ἐλισθητῶν, vertigines congenite, quæ enim à
principiis primis naturæ inhaerent, in mancipatum æternæ pos-
sessionis veniunt. οἱ ἢ σύντροφοι, diatæ vicio & extremorum
proventu suffultæ, ejusdem sunt notæ.

ÆTAS senilis longiores, breviores juvenilis patitur pa-
roxysmos.

NON NATURALES causæ juvantes vel lædentes præ-
gressæ, item asthorum vicissitudines, longitudinem vel brevita-
tem quoque indicant.

CAPUT XX.

Modus eventus varius.

SOLUTIO vertiginis essentialis, per primigeniam affectio-
nem generatæ, imprimis calidæ, interdum sic per aliqualem
κρίσιν ἢ ἀπόσεισιν, analogicè sic dictam, propriè dicta enim
in acutis febribus solum locum habet, cum natura, superatâ
causâ morbificâ, eandem sensibilibiter vel insensibilibiter expellit.
Interdum, & ut plurimum, causâ calidâ præsentem, terminatur.
SOLUTIONE in alium morbum, & quidem

Per μεταπήσιν, ὅταν τῆς προεπιγενομένης νόσου παύσεισθαι ἐπέ-
γη γίνεσθαι, cum à quiete prioris morbi alter nascitur. Id duobus
fieri potest modis.

Per ἀγδοχλήν, quando causa vertiginis, cum successu fe-
lici, in ignobiliores partes & præcipuè nares deponitur. Τα

επιπλοῖσα ἐξ ἀρχῆς αἰμορροϊκῆς λύξ, Vertigo, quæ crisi ante-
cedit, illâ superveniente tollitur. Tollere etiam potest ex causis
nata primigeniis.

Per ΜΕΤΑΣΤΑΣΙΝ, quæ sit ἐκ ἐπεικέων ἐς μοχθηρά, à bo-
nis ad prava, sæpe materia morbifica, cum funesto excessu, ad
principium spinalis medullæ, vel membranas cerebri deponi-
tur; & in illo, præprimis cum viscida est, apoplexiam, in his epi-
lepsiam, cum vellicat, excitat.

Per ΕΠΙΓΕΝΕΣΙΝ terminatur vertigo, ἔτιν Διαιρέ-
σαι ὡς πρὸς νοσήματα, ὡς πρὸς γνήσια ἔτερον. ἢ ὅταν τὸ πρὸς
τέρας μὴ παυσανδρὸν ἔτερον γίνεαι, cum manente priori morbo
vertiginoso alter succedit: seu, quando priori non desinente alter
novo excitato fomite, adjicitur. Ita sæpe carus seu alius affe-
ctus somniferus vertigini per intervalla conjungitur, nonnun-
quam epilepsia & vertigo se mutuis excipiunt vicissitudini-
bus.

CAPUT XXI

curationem inchoat.

Τῆς αὐτῆς ζωῆσι ὅτιν, inquit Hippocrates, libro de arte,
τὸ εἶδεναι τῶν νόσων τὰ αἴτια, καὶ τὸ θεραπεύειν αὐτὰς ἰπ-
σοῦς πάσῃσι θεραπεύειν, αἱ κωλύσαι τὰ νοσήματα μεγάλα
νεῖσαι. Eiusdem prudentia est, tum morborum causas cognosce-
re, tum omnibus præsidia, qua morbos augeri prohibeant, eos cura-
re posse.

Vana & irrita esset morborum causarumque cognitio,
nisi eandem, justâ medendi methodo armati, profligare pos-
semus.

Vertigini, cum sit è rebûs præternaturalibus, quæ tollen-
dæ, meritò deberur curatio, non obstante Hippocratis effato;
dicentis, νόσων φύσεις ἰστροί, natura morborum medicatrices.
Operatur namque feliciter, à medico si eadem auxiliatrices
porrigantur manus, nec eadem semper ad depellendam verti-
ginem sufficit, sed artis medicique opera accedat, necesse est.
Leves vertigines relinquendæ naturæ, sæpe namque sola suffi-
cit

est ad eliminandum vertiginis impetum. In hoc casu medi-
camentis non tentanda, ne causa morbifica irritata, malum
exasperando, eam debilitet. Ita loquitur Plato in Timæo. Τὰ
νοσήματα, ὅσα μὴ μεγάλα ἐχὼ κωδύνας, ὅσα ἐρεθίζεν φαρ-
μακείαις. Morbi nisi periculossissimi sint medicamentis non irri-
tandi. Gravibus vertiginibus, quas natura vincere nequit, ju-
stis succurrendum medicamentis: Tum natura & medicus
succenturiatam sibi invicem præstant operam, & medicus sa-
nitate, tanquam suo contrario in mente conceptâ, naturæ suc-
currit, contra, quod medico impossibile, in eo negotiosam se
præbet natura. Nec incurabiles quæ habentur, hæc cautelâ,
ut medicus se muniat prognostico, intacti relinquendi.

Periculum instans, ex ipsius morbi vehementiâ, præsentia
annî climacterici, aut directionibus thematis natalitii infe-
licibus, præcognitum, ægroto, sive sit prudens sive non, nequa-
quam, amicis verò & cognatis, ne medicamentorum, quæ plu-
ribus profuere, & hæc frustra adhibentur, metuenda calumnia,
omniñò aperiendum: si verò contingat, ut ægrotus instantis
periculi cognitionem habeat, eximendus ex ejus animo timor,
rationibus, autoritate, observationibus, & exemplis.

CAPUT XXII

media curandæ ver- tiginis tradit.

Δύο ὅτιν, scribit Philosphus 7. politicorum cap. 13. ἐν οἷς
γίγνεται τὸ ἐν πάσῃ, τὸ πῶς δὲ ὅτιν ἐν μὲν ἐν τῷ τὸ σκοπῶ
κείνῃ, καὶ τὸ ἄλλῃ τῶν πράξεων ὁρθῶς. ἐν ᾧ τὰς πρὸς τὸ π-
λῃ. Πράξεις πράξεις ὁρῶσιν. Duo sunt, in quibus omnibus
benè agendi consistit emendatio: unum, ut propositum ac finis a-
gendi rectè subjaceat: aliud, ut eas qua ad finem illum ferunt, a-
ctiones inveniamus. Duo quoque sunt, in quibus vertiginis bo-
na emendatio & curatio consistit: Primum τὸ τέλος, finis, & est
sanitas, hanc medicus, in mente designatam, ceu contra-
rium, concepit: Secundum est, πρὸς τὸ τέλος. Πράξεις τὰς

πρὸς τὸ εὖ εἶναι, ad finem ferentes operationes invenire. Hæc, operationes, auxilia & instrumenta, quàm optimè inveniuntur per indicationes. Medium itaque, & totius curationis fundamentum, consistit in methodo medendi, quæ eruit ἐκ τῶν αὐτῶν αὐξήματα & instrumenta per indicationes, & indicatorum eligit ἄλλω materias.

Causa curationis *principalis*, sine quâ medicus vel parùm vel nihil agere potest, est natura, *minus principalis*, medicus, removet hic per *causam instrumentalem* seu præsidiorum, materias obstacula, quæ naturam in agendo inturbant.

CAPUT XXIII

methodum curandi, observatis indicationibus, & quidem curatoria & præservatoria, earumque fontes monstrat.

Methodus medendi *duplex*, *universalis*, *universalia* tradens theoremata, *particularis*, quæ *universalia* theoremata applicat ad rem præter naturam præsentem.

UNIVERSALIS nititur indicationibus, quæ sunt ἐνδείξεις, *ostensiones* seu *monstrationes*, & ceu *mercuriales* in biviis aut triviis positæ statuæ, quæ viatori quâ eundem erat, monstrabant. *Ενδείξεις*, inquit *Galenus lib. de optimâ sibi, cap. 11.* *Ἐστὶν ἀποδείξις κατὰ τὴν φύσιν τῶν ὀφελῶν ἢ τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῶν βλαπτικῶν καὶ τῶν ἀντιθέτων, ἀνευ τῆς τήσεως καὶ ἀναλογισμοῦ. Ἐστὶν perceptio juvenis, cum comprehensione nocentis, citrà experientiam & analogismum.* Nititur hæc suis fontibus: generalissimi duo sunt, res secundùm naturam, quæ conservationem, præter naturam, quæ ablationem indicant. Tria sunt, quæ nobis naturaliter vel præternaturaliter insunt: naturaliter, *sanitas*, *causa sanitatis*, & *actiones*: præternaturaliter, *morbis*, *causa*, & *symptomata*, ex his tres quoque indicationes petuntur.

I. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ CURATORIA, *symptomata*, quod

quod urget, *vertiginem* nempe, auferendum monet, non solum prout obtinet *rationem causæ vires prosterntis*, sed etiam, *ratione sui.*

PRÆSERVATORIA causas *vertiginis* respicit; Ἡ μὲν ἀπλή ἀποφυλακή, PURA causas, nondum *vertiginem* actu excitantes, eliminat. Ἡ δὲ μεμιγνυμένη τῶν ἰαμάτων ἡρμῆ, **MISTA CURATIONI**, dirigitur ad causam actu facientem *vertiginem*. Immediata causa nullam utilem indicationem præbet, non enim indicatum directè sibi respondens habet.

IN SPECIE PRÆSERVATORIA indicatio tantum ab iis, secundùm *Galenum 4. method. med. cap. 3.* quæ corpori insunt; causis petitur: *externæ* nihil, nisi ut signa, indicant. Sunt autem vel *solide* vel *humide*.

SOLIDÆ, ut *tartarea* & *lapidosa concrementa*, sive *extra cerebrum*, sive in *cerebro* existentia, *vertiginem*que causantia, ἀφαιρέσειν, vel si hæc *impossibilis*, μεταθεσιν indicant.

LIQUIDÆ sunt *humores* vel *alimentares*, vel *excrementitii*.

Τὸ πῶς ὡς QUANTIFATE peccantes *humores*, ad justam mensuram *vacuationem*, in *constitutione plethoricâ* per *sanguinis missionem*, in *cacochymicâ* verò, per *purgationem*, sive fiat per *alvum*, *urinam* aut *cutis spiracula*, postulant. Venâ apertâ *cacochymicus* quoque *evacuari* potest humor.

TERMINUS utriusque est *status naturalis*, quò major, namque *humorum abundantia*, eò major quoque indicatur *evacuatio*.

MODIS duplex, vel ἀθρόως, vel per ἑπιτροπὴν.

Τὸ ποῖον QUALITATE tangibili primâ peccantes, *alterantia*, eo gradu, quo excedit *qualitas*, *contraria* indicant. *Secundâ*, quatenus *tenues*, *incrassationem*, quatenus *crassi*, *attenuationem*: *occulta*, *alexipharmaca* suadent.

Hæc *qualitates* cum à *materia* dependant, sola *alteratio* interdum non sufficit, sed *congregatio* per *πεπρωμένον* insuper accedat, necesse est.

Τὸ ποῦν SECUNDUM UBI seu κινήσει, μορῆν depravaτὴν præcipuis in *vertigine* peccant.

Hi 1. ratione sui, à mitionis modo, per *Μεταχέσην* *αgregationem*, turgentiam, & fermentationem fecessum facientes, ad priorem unionem & concordiam reducentia & precipitantia:

2. ratione termini à quo, lenientia, retinentia & anodyna, sensum partis irritatæ sopientia, indicant.

CHIMICORUM PRINCIPIA confederationis leges si rumpant, atque immoderatiùs luxurient, similibus demulcenda, & ut in centris suis retineantur, opera danda, expultrixque sopienda.

ACOR Helmontianus attemperandus. Archæus iratus sopiendus.

3. Termini ad quem *ratione*, impetus ille suadet AVERTENS. *Αποτρέψαι*, inquit Galen. 3. meth. med. cap. 3. *καὶ δόσεις Φέσαι τὸ αἷμα πρὸς ἕτερα μέρη προχέειν τὸ καὶ ἀντιπαραστήσει.* Avertitur sanguis atque ad alia membra convertitur, tum DERIVATUS, tum REVULSUS.

REVULSIO competit humoribus, quatenus partem affectam nondum attingere, sed adhuc sunt in viâ.

MODIS revulsio fit quatuor: 1. ratione caloris, 2. vi doloris, 3. vacui fugâ, 4. à facultate irritatâ.

DERIVATIO humores, jam qui influxere, & in parte affectâ hærentes, nondum tamen extravasatos, ad vicinas allicit partes.

REPULSIO, quæ humores, in partis vasis contentos, repellit, tertium est auxilium humoris motu peccantis: prohibet interdum, ne materia fluens recipiatur in cerebro, influxam exterminat.

INTERCEPTIO humoribus, qui in viâ sunt, competit, & est quartum indicatum motus humorum in vertigine depravati.

CAPUT XXIV

de symptomatibus urgentibus.

DOLOR

DOLOR CAPITIS & oculorum vehemens jubet medicum *πρὸς τὸ σύμπτωμα ἤναι*, adversus symptoma stare. Dolor indicat anodyna. Propriè dicta sunt *παραχρηστικὰ* *mitigativa*, quæ sensus suavitatem inducunt. Impropiè dicta sunt vel *ἰώδηρα* *sanantia*, quæ causam auferunt, vel *ναρκωτικὰ*, quæ tollunt dolorem 1. inducendo somnum, 2. auferendo sensum.

VIGILIE talia, quæ suaves *ἀναθυμιάσεις* ad cerebrum, mittunt, sensusque ad quietem & somnum invitant, indicant.

CAPUT XXV.

Vitalis indicatio.

TAntæ æstimationis est, ut Galenus 9. meth. med. cap. 13. de eadem in hæc erumpat verba: *πρῶτον μὲν ἂν ἀπείντων σκοπὸς, ὁ τῆς διωδάμειος ἔστιν, prima omnium indicatio est, quæ sumitur à viribus.*

ὅσα δὲ ἀμεγέης ἢ ζωτικῆς ἔνδειξις, non in indivisibili, sed in tribus, consistit vitalis indicatio.

PRIMA desumitur à naturali capitis & cerebri constitutione. 1. *quoad temperiem*, hæc à *συμμετρίας* singulari deficiens, evadit indicans curatorium, & alterans contrarium expectat remedium. 2. *conformationis* naturalis quocunque modo si accedat error, per indicationes ab eodem desumptas corrigendus. 3. *Unitas* custodiam sui flagitat.

SECUNDA desumitur à *naturalis constitutionis causâ*, quæ sunt humores, secundum crassiorem & subtiliorem partem, quæ spiritus vocatur: horum substantia, indicat cibos solidiores & liquidiores, *ἀφ' ἑξῆς καὶ ταχέως* nutrientes: quantitas à jacturâ majori vel minori desumitur: qualitas simile indicat proportionatum: motus similem statum imperat.

TERTIA ab *accidentibus naturalis constitutionis*. Duo illa sunt, actio, & omne exiens naturale. Utraque indicant. *Φυλακὴ καὶ τελείωσις, custodiam & perfectionem, ad quam, ut expediantur ἰκανῶς, καὶ τὸ χρησίμων καὶ αἰλύτως, ἀνεμπόδως,*

ditas, integrè, utiliter & suaviter, constanter & perseveranter, requiritur.

Vires conservant quoque *assumenda & excernenda*, secundum quantitatem, qualitatem, modum & tempus rectè sese habentia.

CAPUT XXVI.

Triga indicationum nititur

suis axiomatibus. Ultimum est, curationem fieri per contraria.

DUabus triga hæc indicationum in vertigine propositionibus & axiomatibus firmis ac immobilibus fundatur. 1. *Omne, quod indicat, sui indicat conservationem vel ablationem: quod secundum naturam, conservandum, quod præter naturam, tollendum.* 2. *Contraria contrariis curantur: Similia similibus conservantur.*

Curationem vertiginis, ut jam ex propositis axiomatibus, & quidem ultimò percepimus, secundum methodum mendendi fieri per contraria debere, patet.

Hæc, cum non exerceatur in universalibus, sed singularibus, idè non sufficit ab essentiâ & ideâ morbi petita contrarietas, sed accidentium morbi, secundum magnitudinem, morem & motum, quatenus vertigo & causa & symptomata ejus sunt magna vel parva, benigna vel maligna, celeris vel tardus motus, contrarietas observanda.

Nec hæc satisfaciunt curationi methodicæ, sed proportio æqualitatis in gradu, quæ mensuratur ad normam morbi & temperamentum individualis, etiam ut adsit, necesse est. *Repetitur hæc, non à contrario SIMPLICITER sic DICTO*, quod morbum respicit, à quo reverà indicationes petuntur, sed à contrario *ἢ ὑπερβολῆς* SIMILI, quod respicit temperamentum naturale ante morbum.

Contrarietas ratione symptomatis in vertigine, & causarum morbosarum efficientium, & conjunctorum aliorum sympto-

ptomatum, duplex est, una respicit ea quatenus talia, *ἀλλ' ἐν τῷ πρῶτον, gradum excessus.* Remedium non solum decet esse contrarium & quale oportet, sed etiam ratione *τῆς ποσῆς, ἀντιθέτου τῆς μετέθ' ἢς διαφορίας, proportionale in gradu qualitatis.*

Contrarium est vel *ἀντιθέτου* vel *συνυπερθέτου; σὺμμετρον*, æquale contrarium omne fert punctum, respectu cerebri seu partis laborantis locum habet. SIMILIS contrarietas ratione temperamentum etiam attendenda.

CAPUT XXVII

rectam administrationem

indicationum, omniaque citò, tutò & jucundè fieri debere, proponit.

INDICATIONES si quasi inita conspiratione ad unum inclinent in vertigine, protinus ad indicatum progrediendum: dissentientibus verò quasi animis si inter se pugnent, ad τὴν ἐπιεργον, id quod magis urget, seu ex quo majus vitæ periculum imminet, accessus faciendus. Nec tamen illotis, ut ajunt, manibus hæc tractanda, & indicata ad indicantia inconsideratè applicanda, sed omnibus viribus nitendum, ut, quantum quidem possibile, CITO fiat curatio, ne molestissimâ procrastinatione tædioso jactentur ægroti desiderio; prospiciendum tamen, ne celeritate nimium securitati minimum indulgeamus. JUCUNDITAS in medicamentis & aliis circa ægrotum rebus si observetur, laudibus ad astra tollit medicos. TUTA curatio, medicum ab omni suspitione liberum laudibus affici jubet: nec tamen in extremo periculo, à remediis generosioribus periculo junctis, abstinere debemus, quin dubia salus certâ desperatione potior. *Helmontianæ* in vertigine medendi methodo subscribere nos non possumus, siquidem archæo irato, atque duumviratus juri tantum tribui nequit.

Materiae praesidiorum in a- ctu curationis in specie, ex fonte chi- rurgico depromuntur.

Materiae, inanimatae curationis causae, sunt indicata & in-
strumenta utilia, quibus recte & prudenter administratis,
deperdita hominis sanitas in integrum restitui potest. De-
sumuntur haec non ex cistis aureo argenteoque splendore mi-
cantibus, sed ex tribus usitatis fontibus, chirurgico, pharma-
ceutico & diatetico. Inventio horum consistit *en τῷ ὄπ.*
Administratio *en τῷ διοπ.*

FONS CHIRURGICUS primum occurrens, sanguinem
sensibiliter in vertigine educit per venae sectionem, & palmam,
reliquis omnibus auxiliis chirurgicis praeripit. *ἰσχυρὸν καὶ
μέγα βοήθημα εἶναι, ἔδενός ἤτιον τῶν φαρμακωτάτων, potens &
magnum est auxilium, non minus efficacissimi remedia.* Com-
mendat hanc in vertigine *Avicenna*, hoc effato: phleboto-
mia est optima in curatione omnium specierum vertiginis
materialium: suadet eandem in invasione seu paroxysmo,
contra eos, spiritus & humores in depravatum motum agita-
tos, magis exin agitari turbarique qui scribunt, in arenam de-
scendit *Alexander Massaria lib. 1. cap. 10. de vertigine.*

INVENTIO, quae consistit *en καὶ ἀλήψῃ τῆς ὀφελῆς*,
καὶ τῆς βλάβης, in perceptione *juvantis & nocentis*, con-
cernit *τὸ ὄπ an*, petiturque ab indicantis essentia. Indicatur
venae sectio *ὡς ὀφελῆς*, non proprie loquendo, quod uni indi-
canti in vertigine satisfaciat, sed est materia variorum: modò e-
nim sanguinem quantitate in vertiginosis peccantem immi-
nuit, & tunc est remedium evacuatorium: qualitatem si respi-
ciat, vel *τὸ ubi*, refrigeratorium aut revulsorium & derivatori-
um. Quodcumque autem sit vitium, cui debetur venae sectio,
ἀπὸ τῆς πλεθωρῆς συνδρομῆς ἢ πλεθώρας oriundum esse debet.
*ἢ φλεβοτόμία κοινὸν βοήθημα εἶναι, inquit Galen. 2. aphor. 47. τῶν
πλεθωρῶν νοσημάτων, commune est ad plethoricos remedium.*

Pec-

Peccat autem sanguis in hoc affectu, non ut causa principalis,
sed ut causa fovens vaporum mineras, quae praesente, ipsa ver-
tigo debellari nequit: peccat quoque ut causa sine qua non,
dum impuritatibus, scoriis, & partibus heterogeniis, proximè
ad cacochymiam accedentibus scatet: minorata igitur pleni-
tudine impeditur quantitatis, qualitatisque vitium, & *τῆς ζέσεως
ἐργασμῶν, καὶ ἀλλοιωσέως* ab invicem, & à centro motus.

Ab his indicatur nobilissimum & magnum venae sectio-
nis remedium. Cum autem non omnia indicantia semper con-
cordi animo conspirent, sed interdum inter se pugnent, videbi-
mus, quae in hoc vel illo vertiginoso hoc auxilium admittant,
quae non.

PERMITTENTIA sunt virium, robur, de praesenti & de
futuro consideratum, & designatum à

REBUS NATURALIBUS, 1. *temperamento* quoad pro-
portionem geometricam conveniente, calido scilicet ac hu-
mido; calidiusculum, tantum abest quod eam prohibeat, quin-
potius indicet. 2. *Habitus corporis* *ὀσχυρὸς* cautè confide-
randus, mentitur namque saepe externus color, corpus optimi
Habitus representans, quod tamen cachecticum. 3. *Ab aetate*
fiorente etiam permittitur. Excluditur itaque puerilis, ut & se-
nilis, quod in iis vires sint debiliores. In senili aetate, *ex mente
Galen de curandi ratione per sanguinis missionem cap. 13. ἢ πρεσβύ-
της, ἐν τῷ ὑπὸ μῶ μόνον, καὶ ὡς ἐνίοι πρεσβύτων, ἀλλὰ τῆ
τῆ σώματι* ἐξεί. καὶ γὰρ ἐξηκοντῆται πνεύ, ὡς ἐστὶ φέρον φλε-
βοτόμια, ἐξδομηκοντῆται δὲ φέρον. Non numero annorum
solummodo animum advertes, quod quidam faciunt, sed & corpo-
ris habitum. Nam sunt, qui sexagesimo aetatis anno venae sectionem
non ferunt, cum quidam, qui septuaginta nati sunt annos, perferant:
ἰδιοσυννεγῶσι quoque attendenda, singularis proprietas in-
quibusdam omnem sanguinis missionem fert, in quibusdam,
ne minimam: consuetudo, & sexus uterque hanc concedunt,
in sequiori tamen, imprimis in praegnantibus, aut parturienti-
bus, ubi urget, cum cautione administranda.

RES NON NATURALES. Anni tempus, curationis gra-
tia instituentae venae sectioni, quodvis aptum, curiositates,

circa influxus astrales, magis locum habent in curatione præservatoriâ, quàm curatorîâ.

RES PRÆTER NATURAM vertigini si jungantur, ex earundem naturâ, an admittant venæ sectionem, perspicendum.

PROHIBENT VENÆ SECTIONEM vires debiles, à rebus naturalibus, temperamento, habitu corporis, ætate, idiosyncrasiâ, consuetudine & sexu, item rebus non naturalibus, & præternaturalibus, e. g. evacuationibus nimis, item dolore ingenti, quatenus causæ vires prosternentis rationem obtinent, indicatæ.

CAPUT XXIX

rectum venæ sectionis in

vertigine administrationis usum, quoad quantitatem continuam & discretam considerat.

RECTA administratio concernens τὸ πῶς, observare jubet.

QUANTITATEM CONTINUAM, quæ secundum Galenum de curandi ratione per sanguinis missionem, determinata difficilis, in genere concernit gradus τῆς πληθωρικῆς συνδρομῆς. In specie limitant hanc quantitatem, petitam à plethoræ gradu, permittentia & prohibentia.

QUANTITATIS CONTINUÆ in vertigine mensura, evacuanda peti potest ἀπὸ τῆς ῥάμης, καὶ διωρόμῃ τῆς κάμωνος, à robore & viribus ægrotantis. Hæ fortes si existant, largiorem simul & semel factam eductionem sanguinis in vertigine admittunt; si sint imbecilliores, minor quoque quantitas imperanda, ne eadem penitus prosternantur.

Petuntur virium sive fortiorum, sive imbecillium signa, continuam discretamque sanguinis mittendi quantitatem designantia, à rebus naturalibus, quatenus adest temperamentum constitutioni ægrotantis conveniens, calidum & humidum,

dum, vel minus conveniens & à naturali syncrasiâ deflectens, item quatenus corpus floridum aut cachecticum: à rebus non naturalibus & præternaturalibus. Sanguinis effluentis mutationem nonnulli expectant, secundum eandemque quantitatis mensuram determinant. Verum fallax est hoc indicium.

Secundum ÆTATEM & SEXUM quantitas quoque limitanda. REGIONEM calidam inhabitantes largâ manu factam sanguinis missionem perferunt quidem, minus tamen æquiori animo meridici vicini, quàm mediis climatibus, incolæ.

DISCRETAM QUANTITATEM observare jubent vires debiles. Magna tamen quantitas sanguinis evacuanda, ita, quod in continuâ quantitate omittitur, recompensat discretâ, per intervalla celebratâ venæ sectione, quantitas.

CAPUT XXX.

Tempus & locus venæ sectionis.

TEMPUS commodum in actu curationis potest ipsa paroxyismi esse invasio. Non est, quod timeamus conturbationem sanguinis spirituumque, petius vaporum tumultuantium impetus inhibetur, dum avocantur à capite humores flatuum vehiculum. Est ἡγεμονικὸν auxilium venæ sectio, quod etiam, non prius purgato corpore applicari potest. Primæ viæ tamen, si excrementorum farragine scateant, laxativum quoddam medicamentum, vel ore assumendum, vel per clysterem, injiciendum, præmitti potest. Particulare tempus commodius erit, ubi vertiginis exacerbatio paulisper remittit.

LOCUS. Quantitatis evacuandæ gratiâ instituta venæ sectio, in omnibus totius corporis partibus celebrari potest. Commodissimè ea tamen fit in brachiis, in quibus basilica, mediana, & cephalica, cui singulare quid in affectionibus capitis tribuunt nonnulli, apparent. Verum

Ele-

Electio cephalicæ in affectibus cerebri, præ medianâ aut hepaticâ nullam obtinet prærogativam.

Nullam aliam præstant utilitatem hæ depletiones, quam quod impetum ad cor fluentis, adeoque ex corde per arterias ascendentis sanguinis retardent. Hoc verò commodum leve est momenti, quia majori impetu sanguis sequens trudit antecedentem, relaxatis vinculis.

PROPINQUIORES narium vel frontis venæ, ferro vel sanguisugis apertæ sublevare in eodem naturam possunt, eò quod ex minutis arteriis simul aliquid evacuetur.

In vertigine à Lunaris debiti vel lochiorum retentione, dependente, saphenâ malleolari apertâ, leve levamen expectandum & vix effatu dignum, inventâ circulatione, & non nisi generale, quatenus confert ad depletionem sanguinis in roto.

MODUS, ante, in, & post venæ sectionem, tandem observandus. *Ante operationem*, vertiginosus si sit jejunos & imbecillis, jusculum, julepus, aut bucca panis vino intincta, ad roborandum ventriculum, præmittenda, ne à venæ sectione debilitatus nimium, inconcoquendo deficiens, cruditates fiat, que affectum exasperantes, generet. *In ipsâ administratione*, ligatio observanda, debitoque tempore, apertâ nimirum venâ, referenda: vires si deficient, confortantibus reficiendæ, animusque ægrotanti, de sperato eventu, addendus: foramen secundum crassitiem vel tenuitatem sanguinis vel majus, vel minus incidendum. Post operationem, vulnus legitimo claudendum modo, brachiumque, vel pars, in quâ vena secta, in mediâ detinenda figurâ. Aliquo tempore à venæ sectione intervallo, deficientibus viribus, confortans medicamentum ægrotanti porrigi potest.

CAPUT XXXI

arteriotomiam ex-

plicat,

Hæc in vertigine inveteratâ sacrum est auxillium. Com-

men-

mendat eam *Galenus de curandi ratione per sanguinis missionem*, cap. 22. in temporibus, oculis fluxione calidâ & spirituosâ tentatis: post aures verò in vertiginosis & aliis. Et 3. *de loci aff. cap. 8.* refert, quibusdam vertiginosis auxilio fuisse arteriotomiam. *Nobilissimus Roslincius* experienciâ compertum habet, prope tempora exilem arteriam sectam, in vertigine levamentulisse notabile. Cùm verò arteriæ internæ per plexum retiformem ad cerebrum ascendant, per easdemque sæpè vapidus sanguis transmittatur, non semper ab exterioribus arteriis sectis, idem expectandus eventus.

Indicantium, permittentium, contraindicantium & prohibentium eadem ratio, ac in sanguinis missione ex venâ.

CAPUT XXXII

de materiis chirurgicis, sensibilibiter evacuantibus sanguinem ex arteriâ & venâ simul agit.

SCARIFICATIO CUM CUCURBITULA talis prædidit est materia. Convenit in plethorâ mediocri, viribus imbecillioribus existentibus, venæ sectionemque prohibentibus. Particularis ejus usus in vertigine celebris est. Occipitio applicata, vel etiam proximioribus partibus aut remotioribus, tam sanguinem venosum & arteriosum, quam alios humores, impetuoso impetu in cerebrum irruentes, evacuat, derivat, revellitque.

SINE CUCURBITULA quæ fit, in evacuandis, derivandis revellendisque humoribus, suum addere *ἰατρικὸν μυστήριον* ab antiquitate creditum.

LOCUS, totius evacuandi gratiâ si instituat scarificatio, sive fiat cum, sive sine cucurbitulâ, quivis aptus, convenientior tamen dorsum, scapulæ & brachia. Particulare commodum in vertigine, & quidem evacuatorium, expectatur ab eâ, quæ fit in ipso capite ejusque partibus, derivatorium, quæ in proximioribus, revulsorium, quæ in remotioribus ex oppo-

F

sito

siccò, observatâ rectitudine, sitis partibus, celebratur. Τα ῥέλη καὶ ῥαζοῦδι, καφαλῆς πεπονδείας, scribit Galenus de hirudin. *revuls. cucurb. scarif. cap. 4.* Crura scarificamus affecto capite. Scarificationem, quæ sit inter pollicem & indicem, peculiare remedium esse in vertigine, scribit *Platerus*.

Noxia quæ judicantur, sæpè ad sanitatem conferre, testes sunt HIRUDINES. Has olim tanquam sanitati infensissimos hostes, cane pejus & angue fugiebant, nunc verò celebris in multis affectibus earum existit usus. Qualis sit in vertigine, sicco pedè vetustas non præterit. Evacuant non solùm, sed & derivant, remotioribusque à capite partibus revulsorii remedii nomine applicantur: ab hæmorrhoidum obstructione si foveatur vertigo, venæ iisdem aperiri queunt.

CAPUT XXXIII.

Succum à sanguine diversum sensibiliter in vertigine evacuantia,

CAUTERISATIO, primo inter sensibiliter succum à sanguine diversum evacuantia ponitur loco. Duplex est cauterium, unum quod parti affectæ, alterum quod sanæ applicatur.

PARTI AFFECTÆ seu capiti quæ inuruntur, magna esse utilitatis & efficacæ, testatur *excellētissimus Præses in ordine & methodo medicina specialis commentatoria*, scribens: in affectibus capitis, vertigine, melancholiâ præsentissimo fuit remedio capitis inusitatio: discutit hæc, evacuat, & resolvit.

INVENTIO concernit τὸ ὅτι an, petiturque à præsentia humoris in capite & cerebro impacti. **PERMITTITUR** à viribus robustioribus in ætate floridâ.

MATERIA eorum potest esse aurum aut æs, optimè sit per ferrum ignitum.

LOCUS est capitis pars capillata.

PARTI SANÆ CAUTERIA applicandâ, **FONTICULI** vulgo dicuntur, & in quibusdam, desperatâ obstinatâque vertigine laborantibus, ultimum sunt refugium, nec sine sperato abeunt fructu, eò quod materiam serosam ichorosamque revellunt & evacuant.

INVENTIO, τὸ ὅτι concernens, petitur à præsentia humorum ad motum in prociñctu stantium, qui non confertim, sed sensim factam evacuationem desiderant. **PERMITTUNT** omnis ætas, temperatura quoque omnis & sexus.

MATERIA duplex est secundum duplicem excitandî fonticuli modum: vel enim actuali vel potentiali caustico excitatur: actualis materia est ut plurimum ferrum candens: potentialis humor corrosivus carnemque erodens, qualis butyrum ὄνii dextrè adhibitum.

TEMPORIS UNIVERSALIS ratione, quodlibet anni aptum existit; **PARTICULARIS** verò id, cui evacuatio, quæcunque indicata fuerit, solennis præcessit.

SETACEUM, duplex fonticulus, retro aures, aut in nuchâ applicatum, humores vaporesque peccantes evacuat in vertiginosis.

LOCUS conveniens est in cervice.

VESICANTIA sicco non prætereunda pedè, ipsis namque capitis partibus, vel etiam proximioribus, aut remotioribus applicata, remedium in vertigine sunt vel evacuatorium, derivatorium, vel revulsorium.

MATERIA nostro hoc seculo sunt ut plurimum cantharides legitimo modo correctæ, nisi enim justam experiantur correctionem, vis eorum maligna sæpè experitur, formula talis esse potest

℞. cantharid. abjectis aliis & capitibus ʒij,
euphorbii, sem. ammeos, sinapi conquassat. ʒ. ʒij,
fermenti acris q. s. S. V. q. s.

M. F. Massa G. Blasenegender. ℞ij.

LOCUS pro intentione variat.

De materiis insensibiliter evacuantibus.

CUCURBITULÆ SICCÆ, capitis partibus vel etiam aliis applicatæ, sylvestres vapores, impetuoso motu cerebrum irruentes attrahunt, humorosâsque partes revellunt, & ita evacuant, non quidem propriè, sed tantum metaphoricè, quatenus materiam peccantem à parte affectâ ad aliam, & ad circumferentiam trahunt.

LOCUS. Si evacuari à capite velimus derivando, proximiores, si revellendo, remotiores eligendæ sunt partes.

RUBIFICATIO item **PICATIO**, quod ratione doloris & caloris, materiam à capite ad remotiores partes trahunt, locum in vertigine habent.

FRICTIONES, cutis spiracula aperiendo fuliginosam flatuosamque materiam, spiritibus animalibus infestam, evacuant, vertiginosis solatio sunt. Αἱ τρίψεις, verba sunt *Aristotelis problemate 3. sectione 38. σκεῖσθαι εὐπνεῦν καὶ δραστικῶν ποιῶν τὴν σάρκα καὶ κωλύσαι συστάσεις γίνεσθαι καὶ τὸ σῶμα, friciones augent carnem, eandem laxiorem & perspirabiliorem reddunt, quod minus inutiles in corpore coacerventur.*

PECTINATIO flatus discutit porosque capitis aperit.

LIGATURÆ in partibus factæ, non tam ratione doloris attrahunt humores, quàm ratione compressionis venarum, sanguinis impetum intercipiunt, & ita vertiginosis succurrunt.

fontem pharmaceuticum aperit.

TRia respicit fons pharmaceuticus, materiam vitiosam generatam, causam generantem, symptomatumque mitigationem.

MATERIA GENERATA sunt οἱ χυμοὶ καὶ ποιότη-
τα μοχθηρὰ, humores peccantes qualitate, adeoque corruptione quâdam, quæ nullâ ἐπινοησίᾳ ad viam reduci potest. Salina, sulphureæ & mercuriales atomi, urgentes & fermentantes, vel δὲ τῆς μίξεως καὶ κρᾶσεως τῶν ἐπινοηθέντων ἀμισθίου-
nis consederatione discedentes, adeoque bellum mutuum sibi invicem indicentes, quoque adnumerandæ. Hi humores, κακοχυμικοὶ vulgò dicti, in vertigine si peccent, sui exturbationem è corpore per evacuantia desiderant. Illa, tenore veteris *doctrina*, secundum tres corporis regiones, triplicia statuuntur:
1. ἄκκοπερωτικά *stercomaria*, benedicta, lenientia, primam publicam ad cavam epatis se extendentem regionem evacuant: 2. ad artus quæ pertingunt, purgantia mitiora: ultimam regionem, quæ evacuant, purgantia validiora, quæ ὀλικῶς, ἀθροῶς, *semel & eradicativè* operationem suam perficiunt, appellantur.

Permittunt in vertigine purgantia vires, tum animales, tum vitales, & sub harum mensurâ ætas: in sexu sequiori cum cautione, præprimis in prægnantibus, exhibenda.

RECTA ADMINISTRATIO, ratione quantitatis, moderanda secundum mensuram τῆς δυνάμεως: τὰ χυρόντα, μὴ τὸ πλήρῳ τετραίρεσθαι, ἀλλ' ὡς ἀν χωρῆν, οἷα δεῖ καὶ φέρεσθαι, *inquit divinus Senex aph. 23. lib. 1. Excretiones non à copiâ aut numero humorum metiri oportet, sed prout, qualia decet, feruntur, & ægri ferunt ex facili.* In quibusdam sufficiunt lenientia, in quibusdam vix validiora respondent.

TEMPUS purgationi aptum est principium morbi. δὲ χρονίων τῶν νέσων, *scribit Hipp. 2. aph. 29. ἢν τι δοκῆ κινεῖν, κινῆ, incipientibus morbis, si quid movendum videatur, move.* Hoc tempore neglecto in paroxysmo etiam materia evacuari potest.

LOCUM in genere determinavit *Hipp. aph. 27. lib. 1. εἰ δεῖ ἀγειν, ὡς ἀν μάλιστα ῥῆπη τῶν ἀγειν ἀπὸ τῶν συμφορόντων χωρῶν, quæ ducenda sunt, eò ducenda, quo maximè naturam viam affectat, per loca legi nature commoda.* Hæc lex magni

Coi, in vertigine quoque observanda, materiaque peccans, secundum vergentiam, vel *ἀνω* vel *κάτω*, ducenda.

MODUS consistit in *Ἐφορῆα* & *συμφορῆα*. *Ἐφορῆα* commendat 1. præparationem, quæ corpus reddit *ἔυγον*, 2. coctionem, quæ materiam crudam quantitate, qualitate, & motu locali, *Ἀσχυρήσις*que raptum habet ad caput, per *πρωσμών* aptam ad evacuationem reddit; 3. exhibitionem, non semper purgantia benè cibis permiscetur, et si interdum ex voto res cedat.

Objici nobis hîc potest contradictio. Tempus ad purgationem aptum designatur morbi principium, in quo tamen omnia cruda sunt: in *Ἐφορῆα* verò commendatur præparatio.

R. *aphorismus Hipp. 29. lib. 2.* tempus purgationi aptum, principium morbi determinans, dum, si quid movendum, incipientibus morbis moveri debere, dicitur, de materiâ turgente & in primis viis latitante loquitur, præparatio verò in *aphorismo 22. lib. 1.* commendata, materiam crudam, in secundâ vel tertiâ regione latitantem, & adhuc massæ sanguineæ permiscam, respicit. Ex his apparet, non pugnare hæc Hipp. loca, si modò ritè explicentur.

CAPUT XXXVI

lenientia proponit.

Hæc in vertiginis invasione convenire, nemo forsan est, qui contradicere audeat, præprimis viæ primæ si non adeò liberæ sint: hæc per os assumuntur, & vel *ἀνω* vel *κάτω* operationem suam perficiunt: vel per clysteres injiciuntur, aut ano applicantur.

LENIENTIA per OS ASSUMENDA cacochymicos humores evacuantia sunt sequentia. BILEM respiciunt *aleerosam*, *violam* & *pilula variarum compositionum* ex eâ paratæ, *castia solutiva*, cujus usus in vertiginosis si exposcatur, *satulenta ejus vis corrigenda*, *mmarindi*, *myrobalani citrini*, *serum*

serum lactis, rosa, viola: PITUITÆ medentur *manna*, *myrobalani cebuli*: à MELANCHOLIA liberant *myrobalani indici*, *epithymum* &c. Hæc & alia prout cacochymia vel pura vel mixta luxuriat, in variis formulis præscribi possunt, e. g.

R. *aloës violatæ* ℞, *zinab.* ℥. ḡ. ij,
 Formentur pil. xxi, S. Öffnungspillen.
 R. *pulpa tamarindorum*, *cast. super decoct. sem. anis.*
extr. a. zib., *crem. ♀. ℞. ij.*, *elæosacchari coriandr.* ℞.

M. D. ad chartam S. Einbucler.
 R. *Myrobalanorum cebul.* ℥ij.
 Infund. in s. q. aq. euphras. In colaturâ dissolve
manna calabrin. ℥ib.

M. D. S. Lindes Schleimansführendes Träncklein.
 R. *summit. fumaria mj.*, *epithymi p̄j.*
fol. sena ℥b., *flor. violar. bomg. buglossa an. p̄j.*
sem. anis., *feniculi a. ℥j.*
 Concisa & contusa coque in s. q. aq. fumarie
colatura ℥iiij. adde
sirup. de epithym. Mes. ℥j.

M. D. S. Lind und Blutreinigungstranck.

R. *mass. pill. de tribus ḡ. vj.*, *aurear. ḡ. v.*
magist. ♀. ℞. ij., *zinab. ℥. ḡ. ij.*, *ol. succin. ḡ. ij.*
 Cum elixir. propr. F. pil. D. S.

R. *pulp. tamarind.* *cast. recent. extr. a. ℥i.*
manna ℥ij., *crem. ♀. ḡ. xij.*
elæosacchari citr. ℞. ij. M. D. S.

R. *myrobalan. omn. a. ℥ij.*, *pulp. tamarind. ℥j.*
epithymi ℥j.
 Coq. in s. q. feri caprini in colaturâ solve
sirupi de epithymo, rosar. solutivi a. ℥b. adde
mistura antidinica Rolsinciana ℞. ij. M.

R. *epatici rubri Dresdensis* ℞, *magister. scam.*
g. g. a. ḡij. *zinab. ℥ij.*, *nativ. a. ḡij.*
fecula ari ℞. M. D. in chartâ.

- Rz. *crystall. ꝛ. ꝛ. ꝛ. irromt. ꝛꝛ. magister. gialap. ꝑ. vj.*
eliosachari anisi, succini a. giij. D. ad chart.
 Rz. *mas. pil. aloëphanginarum,*
magist. scammonii, gialapii a. g. iij.
 Cum elixir. propr. fiant pil. xxx.

CAPUT XXXVII.

Vomitoria & ano applicanda.

Sæpe materia vitiosa, circa regionem ventriculi latitans, per lenia vomitoria evacuari amat. Huic scopo ut satisfaciamus, simplicia quædam vomitum leniter moventia, & ex his formulas concinnatas proponemus. Talia sunt, *aqua tepida, jus carni-um-pingue tepidè haustum, hydrelaon ol. olivarum & amygdalorum dulcium in vehiculo quodam tepidè sumtum, oxymel simplex.* &c.

- Rz. *aq. fontane tepide ꝛꝛ. ol. olivarum,*
amygdalorum d. a. ꝛꝛ. nuc. jugland. ꝛij.
 Exhibeatur tepidè.
 Rz. *decocti origani, melissa a. ꝛij.*
oxymellis simpl. ꝛij. ol. amygd. dulc. ꝛꝛ.
 In fictili S. Brechirânelein.
 Rz. *juris carn. tepidi ꝛv. ol. amygd. d. ꝛꝛ.*
oxymel. simpl. a. ꝛꝛ, sirup. acetos. ꝛj. D.

Tardæ operationis proposita vomitoria cum sint, interdum additionem propriè dicti vomitorii purgantis, in minori dosi desiderant e. g.

- Rz. *decocti origani, serpilli a. ꝛij.*
oxymell. simpl. decocti sem. acriplic. a. ꝛj,
ꝛ visa gj. Detur & exhibeatur ita, ut ꝛ vitæ in cochleari hujus potiunculæ assumatur, reliquum deinde superbibatur.

CLYSTERES, crassorum excrementorum saburram educendo, primas vias aperiunt liberisque reddunt. **SIM-PLI-**

PLICIA pro ratione humoris peccantis variant: *malva, althæa, flor. violar. borag. buglos. nymph.* in calidâ: in frigidâ vero *melilotus, chamamelum, origanum, serpillum, melissa* &c. additis stimulis expectationi satisfaciunt.

COMPOSITA in causâ calidâ hæc sunt:

- Rz. *rad. malva, alth. lil. albor. an. ꝛj.*
fol. branc. ursin. malva, parietar.
althæa, mercurial. an. mj.
flor. rosar. violar. buglos. boragin. an. mꝛ.
bord. mund. mij. sem. coriandri, carvi an. ꝛij.
lini. fœni grec. an. ꝛj. ficuum pinguium n. x.
 Coq. in s. q. aq. fontan. Colatur. ꝛij. adde
 ꝛꝛ. *violar. nymph. chamameli an. ꝛꝛ.*
cast. extr. pro clyster. ꝛꝛ.
 M. fiat clyster.

In causâ frigidâ.

- Rz. *rad. paon. doronici an. ꝛꝛ.*
fol. oran. meliss. serpill. salv.
betonic. majoran. an. mj.
flor. chamameli, meliloti violar. an. mꝛ.
salvia. lil. convall. an. pij.
sem. anis. fœnic. carvi an. ꝛj.
 Coq. in s. q. aq. fontanæ. Colaturæ ꝛij. adde
electuar. diacatholici ꝛj. ꝛꝛ. irini,
chamameli an. ꝛj. mellis rosac. ꝛꝛ.
salis gemm. ꝛ. an. ꝛj.
 F. enema.

GLANDES clysteris loco substitui queunt: e. g.

- Rz. *mellis ad consistentiam coct. q. s.*
trociscor. albandal. ꝑ. ij. ꝛ. gemm. ꝛꝛ.
 M. F. suppositorium.

Præparantia diversos humores in vertigine.

Costa purganda, non cruda: magni medicina parentis Collex est. Nobis, ut feliciter propositum adimpetrare queamus scopum, hanc legem observandam ipsa necessitas distat.

Quemadmodum verò non una eademque est humorum differentia, sed modò biliosus luxuriat succus, modò pituitæ molestia sentitur, melancholiæ modò affligit cruor; ita secundum distinctos hos humores, distincta quoque medicamenta digerentia & præparantia ex uberrimo pharmaceutico campo liberaliter nobis suppeditantur.

BILEM respiciunt in vertigine, radices lactuce, nymphæ: herba acetosa, acetosella, lactuca, endivia: flor. nymphæ, rosar. violar. sem. 4. frigida majora & minora, species de gemm. frigida, diamargar. frig. diatrion santalon, spiritus Oli striatus.

PITUITAM quæ digerunt, constare debent ex radicibus pæoniæ, angelic. caryophyllatæ, chinæ: foliis euphrasie, betonicæ, majoranæ, salviæ, byssopi, origani, rosamarinii: florib. anthous, betonicæ, stæchad. Arab. seminibus majoranæ, carvi, coriandr. pæoniæ.

MELANCHOLIAM concernunt radic. polypod: flor. anagallidis, borag. bugloss. centaur. min: fructus pomorum borstorsf. spec. diamb. electuar. larificant. Galeni. Hæc, ut & alia, prout constitutio temperamentum individualis & morbi requirit, variis formulis, prout cacochymia nunc simplex, nunc mixta existit, includi queunt. e. g.

IN CACOCYMIA BILIOSA.

Rx. rad. lactuc. cichor. sativ. an. ℥ij.
herbar. lactuc. acetosell. acetos. an. mʒ.
flor. nymph. rosar. violar. an. mʒ.
lign. santal. rubri ℥℞.

Coq. in l. q. ∇ planragin. nymph. an. q. s.

Colo-

Colatura ℥vj. adde
syrup. rosar. nymph. an. ℥i.
aciduletur modulo spir. Oli.
D. S. Digestiv Trancf auff ehliche mahl.
Rx. ∇ violar. boraginis, buglossa, acetosa an. ℥i.
syrupi acetos. violarum, acetosif. citri an. ℥℞.
tinctura rosar. violar. papav. rhoad. an. ℥ij.
M. D. in fistil. **S.** Temperirender Julep.

IN PITUITOSA.

Rx. conserva betonica, majorana, salvia an. ℥i.
anthous ℥℞. condit. cort. citri.
aurant. nuc. moschat. an. ℥i℞.
specier. diambra, diamoschu, diantous an. ℥i.
corall. pp. ℥j. perlar. præp. ℥℞.
zinab. nativ. ʒ. an. g. v.

Cum sirupo de stæchade vel de betonica, q. f.

F. electuarium: adde

elixir. cephal. Rolsincian. ℥ij.
mifura antidinic. ejusdem ℥i.

⊙ cinam. g. v. coriandr. ℥℞. Detur in pyxide.

Rx. pulveris cinam. macis, caryophyll. an. ℥℞.
specier. diambra, arom. rosar. an. ℥j.
cortic. citri condit. aurant. sacch. obduct. a. ℥℞.
confect. alkermes ℥j. conserv. rorisim.

anthous. prim. veris an. ℥℞.

⊙ majoran. rorisimar. lavend. an. g. v.

cinab. nativ. ʒ. an. g. ij.

sachari in ∇ apoplectic. Rolsincian. solut. ℥ij.

F. l. a. morfuli. Dentur ad scatulam.

IN MELANCHOLIA.

Rx. pulv. silicis, cachectici Querc. an. ℥℞.
croc. ♂. nigri Anat. aperitiv. ℥ij.
specier. diamb. diamosch. an. ℥j.
crystall. ♂. ♂. Olat. an. ℥i℞.

G 2

(100)

sem. anis. genist. an. ʒj.
 sacchar. ad pondus omnium. M. & adde
 ꝯ cinam. gut. v. succin. caryophyll. a. g. vj.
 spir. ros. ʒj. D.

PLURIBUS SIMUL ABUNDANTIBUS HU-
 MORIBUS CACOGHYMICIS.

Rx. crem. ꝯ. ʒj. ꝯ. Lat. ꝯ. vj.
 pulv. cachect. Quercet. ʒß.
 fecule ari ꝯ. v. elæosachari cinam. ꝯ. vj.
 D. S. Weichpulver auff ein oder zwey mahl.
 Rx. conserv. anthous, de stæchad. Arab.
 boragin. bugloß. an. ʒß.
 roudit. cichor. cortic. aurant. an. ʒj.
 specier. diarhodon Abbatis, rosat. novell. an. ʒß.
 extr. cent. min. cuscut. scolopendr. an. ʒß.
 lil. convall. majoran. an. ꝯ. vj.
 essent. ambr. pretios. ʒj.
 spir. lil. convall. rosar. an. ʒß.
 elixir. cephalic. Rolsincian. antiscorbut. ejusd. an. ʒj.
 mistur. simpl. cephalic. compos. an. ʒß.
 cum sirupo de fumar. q. s. F. electuar.
 D. in pyxide. S. Lattwerge offt darvon jugenitessen.
 Rx. radic. s. aperient. an. ʒj. ircos. Flor.
 peon. scorzoner. an. ʒß.
 fol. majoran. meliß. scolopendr. cetemch. a. mßß.
 summit. cent. min. absinth. origani, serpilli an. mß.
 flor. rosar. violar. borag. bugloß. genist. an. mß.
 lil. convall. lavendul. peon. papav. rhæad. a. p. v.
 cortic. cappar. tamarisc. citri, aurant. an. ʒj.
 sem. anis, genista, fæniculi, petroselin. an. ʒj.
 Concisa & contusa dentur ad chartam. S. Species
 zum Wein oder Bier.
 Rx. ▽ majoran. meliß. an. ʒßß.
 cinam. apopl. Rolf. an. ʒß.
 sirup. de acetosif. citr. anthous an. ʒß.
 stæchad. Amb. ʒij. mistur. antidiac. Rolf. ʒßß.
 spir.

spir. rosar. lil. convall. an. ʒj.
 tinct. flor. tunic. bellid. spir. Gl. philos. parat. an. ʒij.
 M. Detur in fictili.

CAPUT XXXIX

purgantia commendat.

Copiarum duci, quemadmodum consiliis & stratagemati-
 bus bellicis non tam hostium copias, in angustiis conclu-
 sas, detinere, quàm eosdem intrepidè aggredi, feliciter profi-
 gare, ex campis ejicere, laudi ducitur; ita medici contra sani-
 tatis infensissimos hostes, humores vitiosos, bellum suscipien-
 tes, eos non tam præparare, quàm præparatos ejicere tenentur.
 Locum igitur post præparantia vindicant sibi purgantia, va-
 rios humores respicientia. Horum inter BILEM expugnant
 rhabarbarum, ex eoque parata officinalia, & scammonium. PI-
 TUITÆ DICATA sunt agaricus, bryonia, carthamus, mechoa-
 canna, & præprimis criticissimum tutissimumque illud purgans
 gialapium: ex gummatibus ammoniacum &c. MELANCHO-
 LIÆ adferantur senna, polypodium, lapis lazuli, helleborus ni-
 ger. SEROSI humores, si sint molesti, ejiciuntur per elateri-
 um, gummi. gutta &c. Hæc & alia cum corrigentibus, diri-
 gentibus, attemperantibusque mixta, variis includi possunt
 formulis.

IN BILIOSO succo abundante.

Rx. pulv. rhabarb. ʒj. scammon. ꝯ. ʒ. viij.
 spic. ꝯ. iij, conserv. beton. ʒj.
 F. Bolus D. S. Gall. ausführender Magen Zucker.

IN PITUITA.

Rx. pulv. laxat. vegetab. Rolsinc. ʒj.
 crystall. ꝯ. g. v. scamms. Anat. ꝯ. iij.
 elæosachar. anthous, majoran. an. g. iij. M. D.

IN MELANCHOLIA.

- Rx. rad. filic. polypod. an. ℥℞.
 herb. fumar. capill. ♀. asplen. adianth. an. p. v.
 fol. sen. alexandr. s. s. ℥j. fib. helleb. nigr. ℥iij.
 flor. violar. boragin. bugloss. an. p. ij.
 sem. anis. fœnic. an. ℥j.
 Coq. in suff. q. ∇ betonic. & fumarie an. q. s.
 colatura ℥vj. adde
 sirup. de epithymo Mesue ℥ij.
 M. D. S. Träncklein auff etumahl.

IN CACOCHYMIA MIXTA.

- Rx. crystall. ꝑ. ℞. rhabarb. ℞j.
 scammon. ꝑrat. magister. gialap. an. g. v.
 o o majoran. anthous an. gut. ij. M. D.
 Rx. magister. g. g. santalin. gialap. an. g. vj.
 pulv. sen. montagn. ℞j. scamm. ꝑrat. g. iij.
 elæosachari succin. cinam. an. g. v.
 F. pulv. D. ad chartam.
 Rx. extr. panchymag. Crollii ℞.
 magister. scamm. g. v. gut. cambdoj. sant. g. vj.
 o meliß. majoran. an. gut. ij.
 F. pil. n. xv. D.
 Rx. MP. ꝑ. Quercet. ℞. trochisc. alhand. g. ij.
 extr. lil. conv. rosmar. an. g. ij.
 spec. diamosch. g. iij.
 F. pil. D. ad chartam.
 Rx. magister. gialap. scammon. a. g. v.
 gum. gut. rosac. g. vj.
 pulv. diasen. Montag. ℞.
 eff. lil. convall. specier. dianth. an. g. iij.
 o rosmarin. coriand. an. g. ij.
 Cum conservâ rosmar. betonic. an. ℥℞.
 F. bolus. Detur S. Purgirender Hauptpucker.

Rx. con.

- Rx. conserv. majoran. meliß. an. ℥℞.
 magister. scammon. g. g. an. g. v.
 extr. helleb. nigr. fol. sen. an. g. ij.
 pulv. cachect. Querc. ℞.

Cum sirup. rosar. solutivo F. electuar. adde
 o o ligni rboâ. succin. an. g. ij.

D. in pyxide.

- Rx. scammon. rosat. g. g. santalin. an. ℞j.
 pulv. gialap. resinof. mechoacann. an. ℥℞.
 Sen. Montagn. cerberi tricip. an. ℞j.
 spec. diamb. diamosch. an. ℞.
 sacchari in ∇ majoran. & meliß. q. s. soluti ℥v.

F. conf. in morsul. quor. dos. ℥j. vel ℥℞. pro ratione
 ætatis & aliarum circumstantiarum.

- Rx. cathartici Peruviani solidi ℥j.

D. S. Purgir-Morssellen.

- Rx. flor. betonic. lil. conv.
 anthous an. piij. 4. cord. a. p. ij.
 summit. origan. serpill. an. p. v.
 fol. sen. Alex. s. s. ℥℞. epithymi ℥℞.
 rhabarb. agaric. an. ℥j.
 rad. gialap. mechoacann. an. ℥℞.

Coq. in l. q. ∇ fumar. Colatur. ℥vj. adde
 sirup. de fumar. cichor. c. rhab. an. ℥j.
 D. in fictili.

- Rx. rhabarb. elect. agaric. an. ℥j.
 fol. sen. ℥j. rad. helleb. nigr. ℥iij.
 gialap. resinof. sem. carham. an. ℥ij.
 fol. rosmarini. betonic. an. m℞.
 flor. til. stœchad. Amb. an. p. v.
 herb. majoran. meliß. salvia. origan. an. m℞.
 sem. carvi. coriandri. anis. fœnic. an. ℥ij.

Misceantur. Dentur ad chartam. S. Purgire
 Species in 3. Rindel Wein.

Rx. v

℞. ▽ *betonic. meliss. an. ℥iſſ.*
extr. helleb. nigr. rhab. an. g. v.
pulv. laxativ. vegetab. Rolf. ℞iſſ.
electuar. lenitiv. manna an. ℥iſſ.
Tinct. ♀. ℞iſſ. sirup. de cick. c. rhab. ℥j.
 M. F. haustus.

Nauseabundi vel aspectu alicujus medicamenti nauca-
 bundo corripiuntur vomendi desiderio. His ut obviam ea-
 tur, externa medicamenta, alvum moventia, necessaria sunt.

℞. *trociscor. albandal, spec. hiera c. aloë an. ℥j.*
pulp. colocynth. ℞j. elaterii ℥iij.

Cum butyro & o laxativ. incorporetur.

F. unguent. regioni umbilici inungendum,

℞. MagenSälblein.

CAPUT XL

vomitória laudat.

Materiam sæpenumerò superioribus viis inclusam in verti-
 gine detineri, vel ii testantur, qui nauseabundi cum
 propensione ad vomitum rotantur. Hæc materia, cum per
 vomitum evacuari amet, ordo, ut de emeticis agamus, impe-
 rat.

INVENTIO petitur ab indicantis essentiâ, & INDICA-
 TUR à materiâ circa ventriculum stabulante, vel eò vergen-
 te. PERMITTITUR à viribus robustioribus de præsentis &
 futuro consideratis, prohibetur ab iisdem resolutis, nisi à co-
 piâ humorum eadem opprimantur. Etas contradicit nul-
 la, nec sexus se excusat. Anni tempus omne tutum.

ADMINISTRATIO, concernens *το πῶς*, tepidè, jeju-
 no stomacho, assumenda suadet vomitoria: nec astrorum mu-
 tuæ influentiæ, sive bonæ, sive malæ tam curiosè observandæ,
 in actu curatorio ante vomitum nonnulli caput fasciis obvol-
 vunt. In opere vomitus adjuvatur digitis in gulam immis-
 sis, aut hypochondriis compressis. Hypercatharsis si contingat,
 anodynis sedantibus mitiganda.

Inten-

Intentioni autem vomitum excitandi satisfaciunt: **RAD.**
asari, turiones sambuci, flores anethi, genista. **SEMEN** *atriplicis,*
saphani, oxymel vomitivum. manna vomitoriorum. **FORTIO-**
RA sunt *rad. helleb. albi, fol. nicotiana, aq. benedicta Quercetani,*
gilla Oli, flor. ℥ii, vitrum ℥ii, ♀. vita.

℞. *rad. asari ℞j. mag. g. g. ℞. iij.*
crem. ♀. ℞iſſ. eleosachari cinam. g. vj.

D. S. Magenpulver uff einmahl.

℞. *rad. asari, turion. sambuci an. ℥iij.*
flor. genista ℞iij. sem. atripl. ℞iſſ.

Coq. in f. q. ▽ *origani & serpilli. Colatura adde*
oxymel. simpl. ℥iſſ. D.

℞. ♀ *vita ℞. vj. pulv. cinam. g. iij.*
crem. ♀. ℞iſſ. sacchari modicum D. in carta.

℞. ♀ *vita ℞. vj. conserva antbou ℥j.*
o macis g. iij. D.

℞. ▽ *bened. Quercetani ℥ij. ▽ cinam. ℥j. D. in fistili S.*
 Magenrâncklein auff einmahl.

℞. *vitri ℥ optim. præp. ℞. v.*
 o *melisse, betonica, vorismar. an. g. iij.*
 ▽ *majorana, betonica, an. ℥j. cinam. ℞iſſ.*
 Detur in fistili.

CAPUT XLI

Clysterum purgantium

usus.

Solatio in vertiginosis sæpè sunt magno clysteres.

INDICANTUR ab humoribus primis viis impactis, ex
 remotioribus quoque per accidens evacuant. PERMIT-
 TUNTUR ab omni ætate, sexu quoque nullo excepto.

ADMINISTRATIO. QUANTITAS, ætatis &
 humoris vitiosi facilè vel difficulter mobilis ratione, determi-
 nanda.

TEMPUS, necessitas nullum certum determinat, si ta-
 men affectus det inducias, eligendum quod coenam aut prandi-
 um antecedit,

H

MA-

MATERIÆ constant ex emollientibus, purgantibus, alterantibus, dirigentibus, corrigentibus & specificis, pro ratione humoris peccantis mixtis.

Rx. fol. salv. betonica, origani, melisse an. mʒ.
 parietar. malva, alb. an. mʒ.
 rad. malva, alb. lil. alb. an. ʒi.
 flor. chamameli, meliloti an. mʒ.
 fol. sen. Alex. s. f. ʒi. rad. bryon.
 cucum. asin. an. ʒij.
 sem. anisi, fenic. an. ʒij.
 lini, fœnuigr. an. ʒʒ.
 Cog. in f. v. fontana. Colatura ʒʒ. adde
 electuar. diacathol. ʒij. ʘ anethi ʒʒ. M.

Aliæ formulæ, prout ætas & constitutis ægrotantis requirunt, ex intentione præsentis medici præscribi possunt.

MODUS APPLICANDI commodissimus videtur, dum vesicæ includitur liquor, atque per fistulam, vesicæ alligatam intestino infunditur. Verecundia ægrotantis sæpè novum instrumentum, quo sibi ipsi clysterem injicere potest, suadet. Liquor infundendus sit temperatus, nec in caliditate nec frigiditate excedat.

Harum locum supplere possunt SUPPOSITORIA seu glandes, quæ faciliè concinnari possunt.

CAPUT XLII

diaphoretica explicat.

Ὅτι ἐν ἀπόσει νεοτέρων, non unâ ratione educendum. Verba hæc Galexi quæ habentur 4. de sanitate tuendâ cap. 3. omnes evacuationum modos nos attendere jubent.

DIAPHORETICA per poros cutis evacuant.

INDICANTUR ab humoribus cujuscunque generis, fufiginosis serosis, per poros cutis evacuari solitis, in vertiginosis verò retentis. PERMITTUNTUR à robore virium, examinatarum secundùm res naturales, non naturales & præternatu-

naturales, quæ vel permittentis, coindicantis vel prohibentis & contraindicantis nomine veniunt.

MATERIÆ secundùm diversitatem sudorificorum variæ sunt: aliæ enim propriè sudorem movent, humores fundendo attenuandoque, aliæ impropiè hoc faciunt, quæ nempe materiam in halitus convertibilem præbent. Externa sudorifica attrahunt, interna impellunt.

Impellendo sudorem propriè movent: rad. angelica, china, sarsaparilla; herbæ card. bened. scordii: flor. anthous, citris sem. card. bened. citri: ligna sassafras, gvajacum: succus, camphora: lap. bezoar or. terra sigillata, bolus Armena: Sia ex rad. herb. florib. & fructib. diaphoreticorum parata: mineralia, ʒ. diaphoret. bezoard. Dnare Ore, ʒ. ʒ. ʘ Orat. Cum fulminans: Animalia, spir. C. C. therialis campomatris M. S.

Rx. C. C. phil. præp. bezoard. ʒi. an. ʒʒ. cinab. ʒ.
 Sterc. pavon. an. g. iij. magister perl. oc. ʒ. an. g. iij.
 elosach. citri ʒ. v.

M. D. S. Schweiß-treibendes Pülverlein in Schwindel.

Rx. bezoard. Dnar. ʒi. an. ʒ. v. magist. corall.
 extract. rad. angelic. an. g. iij. conf. card. bened.
 fl. anthous an. ʒʒ. Fiat bolus.

Rx. v. rorism. lavend. an. ʒi. spir. flor. sambuci,
 card. bened. an. ʒʒ.
 ʒ. diaphor. bezoard. Dnar. an. ʒ. iij.

S. viperar. stercor. pavon. an. g. ij. extr. rad. doron.
 auric. urse, an. g. ij. sirup. cinam. sh. paon. an. ʒʒ. D.

Rx. sem. paon. card. bened. citri, melon. excort. an. ʒi.
 v. majorana, lavend. angelica an. g. s.

F. s. a. emulso: colatura ʒiij. adde
 C. C. phil. bezoard. alb. Rolf. an. ʒ. vj.
 bezoar. or. cinab. ʒ. an. g. ij. F. emulso
 educoretur manibus ʒ. perlatis S. Milsch.

Decoctum ligni gvajaci & rad. china, in vertigine multi commendant, imprimis Amatus Lusitanus cent. 6. curat. 8.

EXTERNÆ diaphoretica attrahentiâ quoque promit-

sunt auxilium. Usitata sunt balneum aqua dulcis & vaporosum seu Laconicum, quod idem duplex, aquosum & spirituosum. Thermalia balnea iusto tempore adhibenda non sine fructu praescribuntur.

LEGITIMA ADMINISTRATIO iustam QUANTITATEM sudorificorum suadet, quae sufficiat materiae expellendae, ne solum irritetur. Cavendum tamen, ne nimia Aegophora carnes colligentur. TEMPUS declinationis aptum, exhibeantur mane exonerata alvo urinaeque excreta. LOCUS est totum corpus.

CAPUT XLIII.

Diureticorum series.

HÆc, quod materiam serosam & lixiviosam in corpore stagnantem, facileque in flatum convertibilem, evacuant, suadentur. INDICANTUR ab humoribus serosis & lixiviosis, in corpore abundantibus. PERMITTUNTUR à sexu temperamentoque omni.

Sunt vel proprie dicta, quae solas movent urinas, improprie dicta, quae vim habent moderatè attenuandi & refrigerandi.

MATERIÆ PROPRIÆ dictorum sunt: rad. s. aperient. majores & minores: fol. saxifrag. dauci Cret. sem. 4. calida maj. & min. terebinthina: externè quaedam quoque urinam movent, ut cantharides; fol. parietar. IMPROPRIÆ dicta sunt rad. malve alb. fol. parietar. endiv. flor. chamameli, meliloti, semina 4. frigida maj. & min.

℞. ☉ volat. succini ḡ. iij. ☉ ononid. juniperi an. ḡ. v. MP. de terebinth. ℞. extr. alkekengi ḡ.

ligni nephrit. pulverisati ḡ. iij. E. l. a. pilul.

☉. Harttreibende Pillen auff zweymahl.

℞. rad. s. aperient. maj. a. ℞j. bardana, anonid. rubie a. ℞℞. sem. anisi, cumini, fenic. dauci an. ℞℞.

Coq. in s. 4. fontana colat. ℞vj. adde

sirop.

sirop. alb. ℞℞. lap. ☉ præp. lyncis, Judaici an. g. iij. spec. lithontripic. ℞℞. spir. Oli ad gratiam aciditat. q. s. D.

℞. ☉ scorpion. simplicis, Matthiol. an. ℞℞. chamameli ℞j. anisi ℞i. ḡ. D. ☉.

Urintreibendes öhl cufferlich zu gebrauchen.

Proderit quoque externè sacculus de parietaria cepis &c. USUS diureticorum in iustâ quantitate artificialiter determinatâ consistit. TEMPUS est declinatio morbi, ubi præmissa sunt universalia alia. Diei hora potest esse matutina excrementis primæ coctionis depositis.

CARMINATIVA, τὸ φυσώδες καὶ τὸ ἀδύλον ἀγμολώ flatuosum per insensibilem transpirationem discutientia,

INDICANTUR ab atomis exilibus, in cerebri aliorumque viscerum poris subsistentibus, & hinc inde flatuum sub formâ meantibus. PERMITTUNTUR à viribus determinatis à rebus naturalibus, non naturalibus & præternaturalibus.

MATERIÆ eorum sunt rad. angelica; ireos Florentina: herb. majorana, origani serpilli: flor. chamameli, anthous: semina cumini, anisi, feniculi & alia tum simplicia tum magistralia.

℞. ☉ rorismar. majorana, melissa an. ℞j. essent. rorism. salv. a. ḡj. extr. angelica lil. convall. a. ḡs. mistura antidm. Rolf. cephal. comp. ejusd. an. ℞j. eleosachari anthous, majorana, lil. conv. an. ℞℞. siropi majorana ℞℞. D. ☉.

Hauptstärke Wasser in Schwindel.

℞. flor. chamameli Rom. anthous lil. conv. ros rubr. an. p. iij. herb. salv. melissa, rorism. an. m℞. summic. origani, lavend. majorana an. p. iij.

Concisa & contusa indentur sacco. Adde

☉ succini, coriandri, cinam. an. ℞℞. ☉.

Säcklein auff den Wirbel zum Dünsten.

Particularia caput evacuantia per ERRHINA & APOPHLEGMATISMOS auxilium non leve promittunt. INDICANTUR à cacochymia sero diluta in cerebrum irreptura. MATERIÆ pro diversitate humoris luxuriantis sunt variae.

H 3

℞. rad.

Rx. rad. ireos Florent. doronici, auric. ursi an. ʒj.
fol. origani, majorana, an. p. ij.
flor. ros. rubr. salv. anthous an. p. j.

Macerentur per noctem vase clauso in ∇ majorana,
anagallidis & Sp. V. an. ʒij.

Mane exprimantur, colentur. Colaturæ adde
ambra, moschi an. g. ij. D. S.

Haupt-reinigendes Flußwasser in Schwindel.

APOPHLEGMATISMI parentur ex cephalicis attenuan-
tibus, attrahentibus, calefacientibus aliisque mixtis.

Rx. cardam. cubebar. mastich. thuris an. ʒj.
semin. sinapi, rad. pyrethri an. ʒj.

Excipiantur cum terebinthinâ lotâ, & fiant pastilli S.

Mundfuchstein.

Rx. rad. pyrethri, doronici, irid. angel. an. ʒj.
fol. majoranae lavend. salviae an. mß.

flor. salviae, rorismar. a. p. j. sem. sinapi, fœnic. paon.
an. ʒß.

nuc. mosch. n. j. zinzib. pip. an. ʒj.

Coq. in s. q. ∇ font. colatura D.

UTENDI MODUS in QUANTITATE, TEMPORE &
EXHIBENDI MODO consistens, observetur.

ACIDULÆ & AQVÆ THERMALES suprâ commen-
data, ultimum sunt refugium; & si legitimus *utendi modus ra-
tione quantitatis, temporis, & loci* observetur, magni remedii in
vertiginosis erunt materiæ.

CAPUT XLIV

confortantia & alterantia

cephalica, in vertiginosis causam gene-
rantem respicientia, proponit.

EA, quæ materiæ generatam respiciunt, auxilia therapeu-
tica proposita sunt, sequuntur nunc causam generantem
corrigentia, alterantia, tonumque cerebri & capitis confor-
tantia.

MATERIÆ eorum partim sunt CALIDÆ, ut rad. paon.
acori veri, ireos Flor. angelica: fol. betonica, euphras. majorana,
lavendule, primula veris: flor. betonica, lil. convall. lavend. ma-
jorana, stæchados: sem. coriandri, gran. paon: ligna aloes,
rhodium, corylinum: aromata, cinam. cubeb. cardam. nux mo-
schata: resinae, styrax, thus, mastiche: marina, succinum, ambræ
animalia, moschus, zinzib. & alia preparata tum Galenica tum
chimica. FRIGIDÆ vel temperatæ sunt rad. nymphæe albae,
fol. lactuca, flor. nymph. papav. ros. sem. cucurb. melon. lignum
santalinum: lapides pretiosi. Hæc omnia tum externè tum
internè adhiberi poterunt, variis formulis inclusa.

Rx. rad. doronici, auric. ursi, paon. costi veri an. ʒß.
flor. anthous, stæchad. Arab. paonia.

summit. betonica, majorana, serpilli an. p. ij.
semin. anisi, gran. paon. an. ʒij. cinam.

macis, caryophyllor. nuc. moschata an. ʒij.
cubebar. cardam. coriand. an. ʒij.

corall. prep. perlar. pp. an. ʒiß. spec. diambra,
diamosch. an. ʒj.

cinab. ʒ. nativ. an. ʒß. cranii hum. pp. eboris pp. an. ʒß.
sachari ad pondus omnium F. tragema.

Rx. pulv. ireos, flor. rad. paon. doronici an. ʒij.
visci querni, magister. corall. perl. cum succo

citri. prep. an. ʒj.

succini ʒ. xv. sachari optim. ʒijij.

pulv. analept. Rolf. ʒj. ambræ ʒ. ij. moschi ʒ. ij.

ʒ. succini, coriand. caryoph. majorana, salv. an. ʒß.
cinam. g. vj.

F. eleosacharum. Detur in scatulâ

Rx. rad. doronici, angelica, ireos flor. an. ʒß.

cortic. citri, aurant. sacch. obduct.

cinam. macis, cubebar. cardamomi an. ʒj.

corall. prep. ʒß. perlar. prep. ʒß.

spec. diambra, arom. rosat. an. ʒij.

cranii hum. prepar. ungula alc. prep.

hyacinthi prep. saphiri prep. an. ʒj.

cinab. $\frac{1}{2}$ nativæ, bezoard. Dnar. an. ℞.
 essent. lil. conv. doronici, paon. an. ℞j.
 extr. majorana serpilli, melisse, auric. urfi an. ℞℞.
 ♂ majorana rorismar. succini, ligni rhod. an. g. v.
 mistura antiidinicæ Rolf. cephal. comp. ejusd. an. ℞j.
 simplic. ℞℞.

sachari optimi in aq. st. tilia q. s. soluti ℞xviij.
 F. morsuli pond. ℞℞. D. S.

Kräfttge Haupt-Morsellen in Schwindel.

Prodest insuper electuar. diacinam. regium Mynsichti, &
 cephalicum ejusdem

℞. extr. doronici, paon. rad. auric. urfi an. ℞℞.
 spec. arom. rosat. diaireos simpl. an. ℞℞.
 smaragdi præp. hyacinth. præp. an. ℞℞.
 pulv. analept. Rolf. ℞j. ambræ, moschi an. g. ij.
 conf. alkerm. ℞ij. sacchari in aq. majorana solut. ℞viij.
 F. rotula sub finem adde

♂ lavendule, salvia, coriandri an. g. vi. D.

Conducunt quoque rot. imperiales Mynsichti aromatica
 ejusdem.

℞. ▽ contra vertiginem Sebizii ℞ij. D.

Adhiberi quoque poterit tinctura anagallidis phænicea
 compos. Rolf. spir. flor. prim. veris, lil. conv. cephal. Mynsichti,
 tinctura Dna. elixir. cephal. Rolfincianum, paon. Myns.

℞. mistur. antiidinicæ Rolf. ℞ij. Detur
 in vitro. dos. gut. xv.

℞. amygd. d. ℞℞. sem. papav. alb. melon. an. ℞j.

▽ nymphæ alb. rosar. lactuce an. ℞ij.

F. l. a. emulso coletur per linteum. Colatura adde
 corall. præp. ℞j. perlar. præp. ℞℞. C. C. f. Δ ℞j.
 smaragdi præp. hyacinth. pp. an. g. v.
 edulcoretur man. Christi perlat.

D. S. Rühmilch in hitigen Zufällen.

SPECIFICE & singulariter vertiginem profligare di-
 cunt rad. auric. urfi & doronici, it. stercus pavonis & ☉ ex eo
 paratum, Crystallus à virtute, quâ vertiginem curare observa-
 tus

us est, dicitur germanis der Schwindelstein. Vermis ferissimus
 pulverisatus & vertici impositus, vi quâdam occultâ vertiginem
 levare perhibetur.

EXTERNÆ sæpè remedia expectationi satisfaciunt. Ma-
 teriæ eorum notæ sunt.

℞. flor. rosar. anthous, prim. veris paon. beton. lavend.
 summit. origani, majorana an. p. ij.
 sal. sal. roriam. melisse an. m℞. ligni rhod.
 santali odor. an. ℞j.

xyloales ℞j. macis, nuc. mosch. ℞j.

rad. ireos Flor. doronici an. ℞ij.

styrac. ealam. mastich. benz. thuris an. ℞j.

ambra, moschi an. g. ij. M. D. pro cucuphâ.

℞. ♂ lavend. majorana an. g. v. succini, coriand. an. ℞℞.
 ligni rhod. cinam. caryophyllor. an. g. vij.

zibethi, moschi, ambræ an. g. ij.

♂ nuc. mosch. exp. ℞℞. M. F. Balsam.

Præscribi quoque poterunt passam. apoplect. Mynsichti,
 D. Michaelis, River. polychrestum Mynsichti, item suffumigia, pastil.
 li fumales, emplastra & cataplasmata, pro medici præsentis in-
 gentione & ægotantis constitutione.

Ad interceptendos vapores sequens cataplasma utile
 erit.

℞. flor. rosar. rubr. balauftior. an. ℞ij.

boli Armenæ, terra sigill. C. C. usi, spodii an. ℞ij.

sanguin. dracon. ℞j. succi hypocistid. ℞℞.

Cum aq. nymph. & rosar. q. s. F. cataplasma.

Ab aliorum viscerum præternaturali constitutione si so-
 veatur affectus, iis medicamentis appropriatis quoque prospic-
 iendum.

CAPUT XLV.

Symptomata urgentia miti- gationem sui requirunt.

Ultimo loco ex fonte pharmaceutico ea proponuntur, sym-
 pto-

ptomata urgentia quæ respiciunt. Dolores capitis sæpè multum negotii facessunt in vertiginosis, illi anodynis mitigandi, quæ quotuplicia sint, supra dictum. MATERIA eorum nota est. Vigiliis iis, quæ suavis *ἀναδυμνός* ad cerebrum mitunt, prospiciendum somnusque conciliandus. Utrique intentioni omnibus modis satisfacit *magisterium anodynum Rolfincii*.

Rz. *magisterii anodyni Rolf. g. iij. eleosach. cinam. g. v. M. Detur circa noctem, in cochl. aq. nymphææ.*

CAPUT XLVI

fontem diæteticum in actu curatorio proponit,

IN DIÆTA naturali victus regulatur secundum *formam, quantitatem continuam & discretam, tempus & qualitatem.*

FORMA duo includit: *speciem & modum substantiæ*: ratione SPECIEI victus sit mediocris: MODI SUBSTANTIÆ intuitu præscribatur victus *ἑυχυμὸς καὶ ἑυπέτη*.

QUANTITAS CONTINUA mensuranda à robore & virtute concoctricis, limitatur ratione temperamenti individualis, virium conservandarum, ætatis, regionis, anni temporis & consuetudinis: variorum ciborum, contrariis qualitatibus præditorum, DISCRETAM si spectemus QUANTITATEM, nunquam apponendi.

TEMPUS indicatur 1. à viribus quætiorebus, cum à vertiginis impetu sunt liberiores ægroti. 2. à consuetudine. Ab inedia si oriatur vertigo, cibandum.

Post cibum, ut ventriculus claudatur, effumantibusque exhalationibus via præcludatur, sequentis tragematis, quantum culpide cultelli contineri potest, assumendum.

R. *coriandri ppti ℥j, cinam. sem. anis fenic. an. ℥β, cummi, carvi an. ℥j, rosar. rubr. ℥β, mastich. ℥β, sach. alb. man. Christ. perl. an. ℥j.*

M. F. pulvis. In scatula S. Magentrisener.

Quoad

Quoad QUALITATEM victus sit *ἀφαιεληνός & ἀφαιεληνός*. *Αφαιεληνός* causæ contrariatur, *αφαιεληνός* vires caustodit. Similis sit temperamento naturali cordis & reliquarum partium, contrarius causæ. POTUS, cibi vehiculum, ratione methodi *ἀφαιεληνός καὶ ἀφαιεληνός* legitimo modo se habeat, cerevisia si pro potu assumitur, sit bonæ notæ, non multum lupulata. Plantis cephalicis & specificis alteratam nonnulli præscribunt. *Vinum*, nisi adsit causa calida, conceditur, præprijis languente ventriculi calore. Refectionis necessitas si urgeat, modo nuper invento per CHIRURGIAM INFUSORIAM, cordi alimentum reficiens communicari potest.

IN VITALI diætâ, AER *μέγας & δυνατός* magnus *monarcha*, cordis ac totius corporis temperamento naturali conformis eligatur: causæ ratione, ad contrariam inclinet constitutionem, sit purus, nec nebulosis exhalationibus refertus. Naturâ si non talis, arte procurandus suffumigiis aromatum, aliisque convenientibus, qualia sunt *flores lavendula, bacca juniperi, caryophylli, thus, benzoë, styrax talamiti, rosa rubra,*

R. *benzoës, styrac. calamita an. ℥ij.*

caryoph. ℥iij. gran. junip. ℥β. fl. lavendula ℥ij.

F. *pulvis pro suffitu in carbones injiciendus.*

Vitetur aer nimis lucidus austrinis ventis expositus, rerum circulariter motarum aspectus prohibendus.

IN ANIMALI, MOTUS in paroxysmo sit vel nullus, sed ægrotus quieti semper indulgeat, vel moderatissimus, imprimis vitetur circularis.

SOMNUS sit moderatus, ratione *temporis, decubitus, situs & loci* convenienter instituat, nocet meridianus.

EXCERNENDA consueto deponantur tempore, & alvus sit aperta: VENUS non solum sobolis progenerationi intervrit, sed, si legitimo tempore instituat præsentem sanitatis thesaurum conservat, si intermittatur multorum malorum causa est: in vertiginosorum paroxysmis nunquam concedenda.

AFFECTUS animi sint moderati. Vitetur ira, metus, timorque inanis excutiendus, moestitiæ seponendæ, terrores excusan-

cusandi, gaudium nimium moderandum, ceteraque omnia mediocritatis terminis circumscribenda.

CAPUT XLVII.

Auxilia therapeutica, & quidem è fonte chirurgico desumpta extra paroxysmum.

Auxillis curatoriis propositis, præservatoria nunc sequuntur. Horum materias suppeditat nobis.

FONS CHIRURGICUS, qui sanguinem abundantem præservationis causâ extrahit ex venâ per V. S. ex arteriâ per **ARTERIOTOMIAM**: ex venâ & arteriâ simul, per **SCARIFICATIONEM** cum & sine cucurbitulâ. *Indicantia, permittentia, contra indicantia & prohibentia, item administratio, in ratione quantitatis continue & discrete loci & modus, ex superioribus petenda. Tempus commodius in intentione præservatoriâ vernum.*

SUCCUM à SANGVINE DIVERSUM EVACUANTIA, si indicentur, **FONTICULI**, quibus in præservatione multum tribuunt, sive cauterio actuali, sive potenciali in loco sonvenienti excitati, item vesicantia suadenda.

INSENSIBILITER EVACUANT atque remèdii præservatorii materiæ sunt, *cucurbitula sicca, rubificatio, frictio, pesti-matio & ligatura.*

CAPUT XLVIII.

Auxilia præservatoria è fonte pharmaceutico.

EX hoc sumuntur lenientia, diversos humores præparantia, purgantia per alvum, vomitum, urinam, sudores & insensibilem transpirationem, item particulariter à capite evacuantiæ, confortantia & specificè à vertigine præservantia. Horum indicatio, administratio & materiæ supra satis superque sunt explicata, nec opus heic ut repetantur.

CA-

CAPUT XLIX

diætam præservatoriam præscribit.

IN NATURALI victus ea sit ratio, quæ neque multitudine, neque paucitate lædat. *Cibus sit boni succi facilisque coctionis: tempore justo assumatur, vitetur in qualitatibus nimis excedens, item flatulentus. Potus sit cerevisia bonæ notæ: ad confortandum ventriculi tonum coctionisque actionem promovendam, vinum interdum propinandum, aut medicamentum, assumto cibo, confortans porrigendum, e. g.*

Rx. conf. coriandri, anisi, fœnic. carvi, cubebæ. an. ʒʒ. cinam. ʒʒ. macis ʒj. sacchari ros. tab. ʒiʒ. F. trage-ma.

VITALIS ærem purum commendat: vitiosus arte corrigendus, aut locus mutandus.

ANIMALIS diætâ motum moderatum assumto cibo instituéndum suadet. **SOMNUS** sit legibus conformis, justum tempus in eo capiendū observandum. Evacuationes consuetæ non intermittendæ: **VENERIS** æstus temperandus, nec tamén planè intermittenda ejus celebratio. **ANIMI AFFECTUS** omnes sint moderati. Hæc si secundum præscriptas artis regulas observentur nullum dubium, quin, divini numinis gratiâ, plurimi à vertiginis impetu præservari possint.

12

PER-

PEREXIMIO

PILLINGIO

de
felicibus in studio medico progressibus
gratulatur

GUERNERUS ROLFINCIUS

Phil. & Med. D. & P. P.

PILLINGE suavis, lucidum
Phœbi decus!
Virtute dum nitens, vigore-
que ingeni
conquiris arma & omne te-
lorum genus,
natura se quibus alma victrix
vindicet,
& impetus eludat ægritudi-
num,

sefe-

sefeque tutam sedibus firmet
suis,

si fortè VERTIGO infidias
ægro struat,
laudem mereris. Mater al-
ma gaudii
Hygeia, sudorum tuorum
præmium,
felicitem porrigat prom-
tâ manu.

Vertice quod sano sis, de
vertigine monstrat
pagina quæ doctè suffici-
enter agit.

PIL-

PILLINGI, ulterius Tibi sit sub
vertice molli
corpore cum vegeto, mens
benè sana diu!

*Egregiis conatibus Clarissimi Dn. Re-
spondentis applaudit*

JOH. ARNOLDUS FRIDERICE
D. P. P. p. r. Facult. Decanus.

